

ՐԱՏՆՄԻԻՄԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ
ՀԱՅԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՔԼՏ 3

ԻՍԹԱՆԳՈԼ, ԱՊՐԻԼ 11, 1913.

ՆՕ 15

ՊԵՆՏ Ի ՄԱՒՍՈՒՍԼԱՐ

ՇԷՀԻՏԼԵՐԻՄԻԶ

Հէր սէնէ պահարըն խօշ հաւալարը հու-
պուպ էտիպ տէ թապիաթտա վուզու պուլան
թէպէտտիւլաթ րուհլարըմըգա պէշաշէթ նէֆիս
էթմէյէ պաշար պաշլամազ, 1909ըն չօլ էլիմ
վաղըալարընըն խաթըրէլէրի տէ ախի վաղթտա
տէրուհիմիդէ նուֆուզ էտիպ պիզաէ զայէթ
մաղմում հիսսիյաթ ուշամարըրըյօրլար: Եննի
թուլու էթմիշ օլան մէշրութիյէթ չէմօնին
զիյաը ալթընտա սի պաիթ հիլիկիա էրմէ-
նիլէրինիս տիւլար օլաուզլարը ուզուպէթ վէ
մարուզ օլաուզլարը մէզալիմ խաթըրաթը
սօլաուրուր, գալպէրի պալըլուր վէ հիւզլէրի
հիսսիյաթը ղէլէսանա կէթիլիլի:

Շու կէչէն սէնէ զարֆընտա էսնուի հարպ-
տա վուզուը խապէր վէրիլէն մէզալիմ վէ
գաթիլը ամլար հաղզընտա իշիթտիքճէ տէրա-
լէրիմիզ թաղէլէնտի, վէ ախնիտա օ կիպի
զուլմըն վէ պի սուշար գանը տէօքէճէ գա-
տար մէրհամէթսիզլէրին պուլունտուղունա
էպէֆ էլէտիք:

Էօքսիւզ քիլիտէլէրիմիզ վէ պօշ միւսպէր-
լէրիմիզ սէպէպիւնտէն տիւլար օլաուզլումուզ
զայաթը ազիմէյի հէր թէխաթիլիւր էթ-
տիքճէ, Սնլէրին կէրլէրինի տօլաուրաճազ իշ-
ճիլէր նէրէսէն զուհուր էտէճէ ատիլ սիւալը
պլէտտէվամ ֆիքրիմիզի իշղալ էլէմէքտէ ատիլ:

Իմտի պու չէհիտլէրիմիզին պու 4իւնճիւ սէնէ
պաշըը միւնասիպէթիլէն չու իքի չէյի թէէ-
քիտ էթմէք խաթէրիզ. Էվվէյա, պու վաղըա-
նըն խաթըրէսի գալպէրիմիզտէ ինթիգամ

հիսսի տէյիլ պէրաքս պիզէ գուլմ էթմիշ օլան-
լարա էյիլիք էթմէք իշիւն ալիճէնապ հիսսի-
յաթ հաղըլ էթմէլի տիլ: Պուլզարլար վէ տիկէր
միւթթէֆիզլէր պու մուհարէպէ էսնասընտա
նէ՞ պէօյիւք ֆուրսաթ գայ էլէտիլէր: Էկէր
մաղտուրլարը խէլաս էթմէք իշիւն սիւհա
տաւրանաըզլարընը խոտիա էտէնլէր, հարպտա
չէճի օլաուզլարը կիպի, մուհարրիպ օլմայան
պիթարաֆ վէ պիսուշ էնալիյէ գարըը հիլմ ու
մէրհամէթ կէօսթէրմիշ օլաուր կալընըզ սուշ-
լու օլանլարը թէճղիյէ էթմէլէր խաի, պիլա
չիւպէն խասիմլէրինի պիլէ միւնէթտար վէ
պիլթիւն տիւնիայը միւթէհայյի պրազըրլար
խաի: Լաքին մաէթթէսիւֆ պու ֆուրսաթը
գայ էլէտիլէր: Պիզ քէնտի արամըզտա պու
նէճիպ հիսսիյաթը թէչիլիք էտէլիմ:

Տիկէր պիլ վաղիֆէմիզ չու տըր: Շէհիտ-
լէրիմիզին թէրք էթտիյի իշի իճրա էտէրէք
անլէրին պրազաըղը հէրի աօլաուրմազ իշիւն
պիզ խուսուսի ճէհա ու զայրէթ սարֆ էթմէ-
լիլիզ: Հէր սէնէ Լինճիլի իշ իշիւն օլան գայ-
րէթիմիզ էվվէլիսի սէնէնիսքինտէն ղիյատէ
օլմազ կէրէք ատիլ:

Յ. Գ. Գ.

ԹԵՂԵԱՆ ՄԼՍԷԼԼՍԻ

Էիէյի վաղթտան պէրու Հայ Գաթօլիք
ճէվաթը թէրզիան մէսէլէսի իլէ օղրաշմազ-
տա պուլունմուշ տըր: Պու քէրրէ տէ
Ձատիկ միւնասիպէթիլէն տիկէր պիլ միւշ-
քիլաթ զուհուր էթմիշ օլուպ պիլ թաղըմ
նախօշ հալլար վուպու պուլունմուշ տըր: Թէր-
զիան, Հայ Գաթօլիքլէրին Ձատիկի էվրօ-

փալըլար իլէ պէրապէր թուծմասընը իսթէ-
միչ, ճէմաաթ իսէ պունա րազի օլմայուպ
անը Լուսաաորչականլար իլէ պէրապէր թուծ-
մաղը միւրաա էթմիչլէր: Թէրզեան փաթըրիզ-
լիքտէն ազլ էտիլմիչ իսէ տէ, Կաթողիկոսլուզ
սըֆէթիլէ սէօղլանիւ եիւրիւթմէք իսթէյիպ
քիլիսէտէ խըտմէթլէր իճրասընա չալըմըչ,
ճէմաաթ իսէ պաղը նիւմայիչլէրլէ պունը մէն
էթմէյէ գալըլըմըչլար տըր: Նէթիճէսի չու
օլմուչ տըր քի, արասարազ վազթընտա քիլիսէ
տէրունիստէ պէօյիւք պիր արպէտէ գուհուր
էտէրէք, հիւքիւմէթին միւսաաիւլէսի իլէ ճէ-
մաաթ տաղըտըլմըչ տըր:

Պու հալլար ազգասէր վէ եկեղեցասէր հէր
պիր էրմէնիսին գալպինի պէօյիւք քէտէրլէ
տօլտուրմուչ տըր: Պիր էրմէնի ճէմաաթը իլէ
անըն րուհանիսի արասընտա օլան մէսէլէտէն
տօլայը հիւքիւմէթին միւսաաիւլէսիսէ լուզոււմ
կէօրիւմէք վէ քիլիսանըն էն մուգատտէս
խըտմէթի աատ օլունան պիր ային իճրասը էս-
նասընտա քիլիսէտէ չուրիչ վէ միւսաաէպէ
վուզու պուլմասը, էլպէթ դայէթ նախօչ հալ-
լար տըրլար:

Պու մէսէլէտէ էփէյի նազիք ճիհէթլէր վար
տըր: Իլք խուսուս, րուհանի մէմուրլարըն քի-
լիսաաա թուծտուղու մէվզի վէ անլէրին փա-
փա հաղըթլէրինէ օլան միւնասէպաթը տըր:
Բիլիսէ ումուր վէ խըտմէթլէրինէ ճէմաաթըն
րէյինէ, Գաթօլիք քիլիսէսինտէ տիկէր քիլիսէ-
լէրտէ օլտուղու կիպի էհէմմիյէթ վէրլմէչ,
Բիլիսէտէ րուհպան վէ րուհպան իւզէրինտէ
փափա հաղըթլէրի մութլազ նուֆուզա մա-
լիք տիրլէր: Պու սէպէպտէն կէօրիւնիւյօր քի
թէրզեան էֆ. պու նուֆուզա իսթինաստէն ճէ-
մաաթըն էֆքեար ր ումուսմիյէսինէ մէյաան օ-
ղումուչ տըր: Փէք իհթիմալ քի Բօմանըն գուվ-
վէթիլէ Թէրզեան էֆ. պու թէչէպպիւսիւնտէ
մուվաֆֆազ օլուր: Լաքին պու հազիգի
պիր մուվաֆֆազիլէթ աատ օլունամազ,
Հայ Գաթօլիք ճէմաաթը արասընտա ֆըրգա-
լարըն հասըլ օլմասը, հաթթա պիր թաղըմը ա-
լէյհինտէ ափաւօզաթ օղունմասը վէ Թէրզեան
էֆ. նին նուֆուզ ր րուհանի սայէսինտէ քէչ-
տի սէօղլանիւ եիւրիւթմէսի, պէօյիւք շէյլէր տէ-
լիլ տիր:

Թէրզեան էֆ. նին իճրա էտէճէյի տահա
պէօյիւք պիր շէյ վար իտի: Էրմէնի միլլէթի
հանրապետական պիր ճէմաաթ տըր: Գաթօլիք
քիլիսաաը իսէ միւսպետական պիր իտարէ տիր:

Շու հալտա Հայ Գաթօլիք ճէմաաթը րէիսէ-
րինին էն պէօյիւք վազիֆէսի պու իքիյի պիր
պիրինէ թէլլիֆ էթմէք տիր:

Պու միւմքիւն մի տիր: Զաննըմըզա պիր տէ-
րէճէյէ գատար միւմքին տիր: Գաթօլիք քիլիսա-
աը միւսպետական օլմազլէ պէրապէր քէնտինի
մուհիթէ ույտուրմազ ճիհէթինտէ մէզքիւր քիլի-
սէ՝ թարիխտէ պէօյիւք մէհարէթ կէօսթէրմիչ
տիր: Պունուն էն պէօյիւք նումունէսի Մ. Ամէրի-
գա Գաթօլիքիլի տիր: Ամէրիգա էհալիսի իտա-
րէ ի ճիւմուրիլէյէ ալըմըչ օլտուղլարը հալտէ,
Ամէրիգա Գաթօլիքլէրի քէնտի քիլիսէլէրինի
պու մուհիթէ ույտուրմազ չալըշալար, վէ
Բօմա պունա մուվաֆազաթ էյլէտի: Պու կին
Ամէրիգա Գաթօլիքիլի իլէ իսփանիա Գաթօ-
լիքիլի արասընտա չօզ պէօյիւք ֆարգ վար
տըր:

Պիզ, Հայ Բողոքականլար տախի պունա
պէնզէր պիր մէսէլէ իլէ ուղրաչմըչ վէ հալա
ուղրաչմազտա իզ: Պաղըլար՝ էյեր Հայլար ա-
րասընտա Եպիսկոպոսական եա երիցական ու-
սուլու իտիալ օլունաա ինճիլի հարէքէթ տա-
հա զիյատէ իլէրի կիտէր իտի, տէյու զանն է-
տէրլէր իսէ տէ, պիզ էօլլէ զանն էթմէյիզ:
Էրմէնի միլլէթի ժողովրդական ուսուլա մէյ-
եալ օլտուղու իլին, Հայլար արասընտա ժո-
ղովական ուսուլ տահա զիյատէ մուվաֆֆազ
օլմուչ տըր: Եինէ տէ Հայ Աւետարանական քիլի-
սալարտա Ամէրիգա ուսուլլարըն նէ տէրէճէ-
յէ գատար թաթպիզ էթմէք կէրէք իտիլ Հայ
Բողոքական ճէմաաթլարընճա մուհիմ պիր
մէսէլէ տիր: Պու միւնասիպէթլէ մէյլ տահա
զիյատէ էսասի խուսուսլարա տօգանմատըղը
թազտիրտէ Ազգային ուսուլլարա հազըն
կիթմէք տիր: Պու սէպէպտէն Մնուղըր վէ Զա-
սիկի Ամէրիգալըլար իլէ տէյիլ Էրմէնի քիլի-
սասը իլէ թուծարըզ: Վազաա Էրմէնի միլլէթի
արասընտա Հայ Աւետարանական քիլիսանըն
տէվամընա լուզոււմ պուլունտուղու միւստէթճէ
անլէրին քէնտիլէրէ մախսուս օլան նօզթա-
լարը թէէքիտ էտիպ անը միւստէֆաա էթմէլէ-
րի վաճիպ տիր: Լաքին էսասա ալագատար
օլմայան ճիհէթլէրտէ միւսաաաաէքեար պու-
լունմալարը լազըմ տըր:

Այնի շէյ Հայ Գաթօլիք ճէմաաթը իլին
տախի սահիհ տիր: Գաթօլիք քիլիսասընըն
Էրմէնի միլլէթի արասընտա կէօրէճէք պիր ի-
չի վար տըր տէյու իման էտէյլէր, քէմալը
սատագաթ իլէ պու թասավվուրա թէվֆիզ ի

հարեքէթ էթմէլի տիրէր: Լաքին պու պէօյ-
լէ օլտուղու սէպէպտէն Բօմայա խթինատէն
էսասի օլմայան խուսուսլարտա էրմէնինին
ազգային հիսսիյաթընա մուղայիր մուամէլէ-
լէրտէ պուլունմագ ճաիզ օլմագ: Սէնէ պա-
շընըն Բուսի եա Սլաֆրանկա հիսսայ էտիլմէ-
սի, Ջատիյին Մարտայա եա Ապրիլտէ թու-
թուլմասը, պուշար Գաթօլիքիյին էրմէնի
միլլէթինէ կէթիրտիյի փէյդաւար տէյիլ տիր-
լէր: Վէ պիզ զանն էտէրիզ քի, Հայ Գաթօ-
լիք քիլիսէսի, էրմէնի միլլէթինին ժողովրդա-
կան ուսուլա դարչը մէյլ վէ մուհապպէթինի
թէշվիզ էթմէքլէ վէ էրմէնի Գաթօլիքիյինէ
էրմէնիլիք սըֆէթինի վէրմէքլէ, Փափաւիլի-
յին էսասընա գարչը պիր շէյ էթմիշ օլմագ:

Թէրգեան էֆ.՝ Ատանա վագըասընտա քէնտի
քիլիսասընըն գափուլարընը աչըպ, հէր սընֆ-
տան օլան քէնտի միլլէթտաչարընը քիլիսա-
նըն թա խորանընա գատար տալէթ էթտի-
յինտէ, քէնտի քիլիսասընըն էսասլարընա
գարչը իշլէմէտի, անճագ ճիւմլէ էրմէնիլէրին
մուհապպէթ վէ հիւրմէթինէ մագհար օլտու:
Լաքին սօնրա՝ էրմէնի կաթողիկոսընըն ճէնաղէ
մէրասիմինտէ հազըր պուլունմագլըղա իթի-
րազ էյլէտիյինտէ վէ չիմտի սէնէ պաշը վէ
Մուռնգ մէսէլէլէրինտէն սուլալը ճէմաաթ իլէ
քէշաքէշէ կէլտիյինտէ, քիլիսանըն էսասի
ազաիտինի միւստաֆաա էթմիշ օլմամագլէ
պէրասլէր, պիւթիւն էհալինին նէֆրէթ վէ
թագալիհինի հազգ իւզրէ քէնտի ալէյինտէ
թահրիք էթմիշ օլտու: Պիզճէ Թէրգեան էֆ.
պու նէվ մէսէլէլէր հուսուլէ կէթիրէրէք,
ճէմաաթ արասընտա լիւզումսուզ հէյէճան վէ
ատաւլէթ հիսսի ուլանտըրմագտան իսէ, Հայ
Գաթօլիքիյի, տահա զիյատէ էրմէնիլէշտիր-
մէյէ հօլլար տիւչիւնտէ, վէ կէրէք մէմուրի-
յէթի վէ կէրէքսէ սաիր թարիզլէրլէ էլտէ
էթմիշ օլտուղու նուֆուզ ու թէէսիրի իլէ
միլլէթին շու պիւհրանըն էյամընտա անըն
տահա զիյատէ մանէլի գուվվէթ գազանմա-
սընա խըտմէթ էյլէտէ, պիլա շիւպէ տահա
խայրը պիր իշ թութմուշ օլտու: Պու կիւն
միլլէթիմիզ էօյլէ պիր վագիլէթտէ պուլուն-
մագտա սըր քի, անա ճիւտէն խըտմէթ էյ-
լէմէք իսթէյէն հէր պիր ֆէրտ անըն արա-
սընտան միւնազաւայա սէպէպ օլան մէսէլէլէրի
տէֆ վէ իթթիւստը թէշվիզ էյլէմէք կէրէք
տիր:

Թ. Գ. Գ.

ՄՈՒԱԶԶԱՄ ՀԻՉԼԻՔԼԵՐ

Ինսան զահիրիտէն հիւքմ էտիպ, խարիճէն
պէօյիւք կէօրիւնէն շէյլէրին նէթիճէսինի տախի
պէօյիւք զանն էյլէր: Փաղաթ իքի պէօյիւք
գուվվէթլէր աքսի թարաֆլարտան ամիլ օլտըգ-
տա մուհասէլէսի հիշիյէ պալիզ օլտուղունու
հիսսայ էթմէլլէր: Օգիանոսլարտա ֆարգլը
ճիհէթտէն կէլէն իքի պէօյիւք ազընթըլար
պիրպիրինէ թէսատըֆ էթտիքլէրի եէրտէ ան-
ճագ աուլըղունուզ հասըլ օլուպ, օլտուղարը
եէրտէ տէօնմէքտէն պաշգա պիր շէյ իսփա-
մաղլար: Էլէքթրիք գուվվէթինին ուֆագ պիր
ազընթըլը թրէնլէրի գօշտուրուր, տէմիրի սու
կիպի էրիտիր, շէհըլէրի թէնվիր էյլէր, գա-
յալարը տաղլարը փարէ փարչա էտիպ պէր
հավա էյլէր, պուշարը կէօրտիւլիմիւզտէ
պու մուաղզամ գուվվէթ նէլէ՝ր եափամայա-
ճագ տէյու տիւչիւնիւրիզ, Եինէ տէ պու գօճա
տիւնեանըն պէտէնինին հէր գըսմընտա պու
գուվվէթ մէվճուտ իքէն հիշ պիր թէէսիր հա-
սըլ էթմէտիյինի կէօրիւլըրը, զիրա անըն
ղախ վէ նագըս գըսմլարը պիրպիրինի չիւ-
րիւթմիւշ վէ հիշիյէ թահվիլ էյլէմիշ տիրլէր:
Խայալ օլունմագ պիր գուվվէթ իլէ շու պի
հուսուտ մէսաֆէտէ սաաթտա 80 պիր միլ
գօշան տիւնեամըլ մէտարընտան պիր փար-
մագ էօթէյէ կէշէմէյօր, զիրա չէմսին ինճի-
զապը օլ խըղա գարչը կէլիպ օ տաիրէտէ գէ-
մինի տուրտուրույօր:

Պու կիւն Էվրօփա տիւվէլի մուաղզամա-
սընա պաղըպ՝ միլիօնլար իլէ սայըլան օրաու-
լարը, պիրլէրճէ վըրլըլարը վէ տէմիր գալա-
լարը, ինսան ազլընըն խայալ էտէմէյէճէյի
քէսրէթտէ մուհիմմաթ, էսլիհա վէ թէտա-
րիքեաթը, էլհասըլ հէր սէնէ միլիօնլարճա
լիւրալար սարֆ օլունուպ, հէր թարաֆտան
թէզեիտ էտիլէն հարպ գուվվէթլէրինի կէօր-
տիւլիմիւզտէ, «Պու մուաղզամ գուվվէթէ քի՞մ
տայանապիլիր» տէյու նէտա էյլէրիզ, եինէ տէ
օնլարըն էն ատի պիր գուվվէթին գարչսընտա
աճիզ օլտուղունու կէօրտիւքտէ շաշըրըպ գա-
լըյօրըլ, զիրա հիսսայ էթմէյօրըլ քի օլ գուվ-
վէթլէր աքսի թարաֆտան ամիլ օլարագ պիր
պիրինի չիւրիւթմիւշ վէ հիշիյէ թահվիլ էյլէ-
միշ տիրլէր: Պաղը թիւճճար տէֆթէրլէրինի
չէվիրիպ օրատա օն պիրլէր, եիւզ պիրլէր րա-
գամընը կէօրիւր իսէք, Պու նէ՝ սէրվէթ վէ թի-
ճարէթ տէյու զըպտէ էյլէրիզ, հալ պու քի օլ
րազամլարըն պիր թարաֆը օ պիր թարաֆըն:

տան իրարմ օլունտուգտա էլտէ հիշ պիր չէյ
գալմադ : Էվրօփա գուվվէթի սօն ասրաւ , ա-
լէլ խուսուս սօն նըսֆ ասրաւ պէօյլէ պիր
հալէ կէլմիշ օլուպ ասէթա եօգ հիւքմիւնտէ
պուլունմուշ վէ պունուն խմինէ աճգ, եօգրուգ,
հիշլիֆ տէյէճէք հէրտէ միւվագհնէ վէ սքաքու
գուօ կիպի խմլէրլէ անը հատ էյլէմիշ տիր-
լէր :

Պիր վազթտան պէրու տիւնեանըն կէօգ-
լէրի լօնտրատաքի սիւֆէրա մէճլիսինէ թէվ-
ճիհ էտրլմիշ տիր : Օրատա իճթիմալար օլ-
մագտա , Սալիտէն Չարչէնպիհէ , հաֆթատան
հաֆթայա աթըլմագտա , Պալպանդարտա դան
սէլլէրի ազըպ տիւնեա սէքէնէսի իւզէրինէ
սիւրիւ սիւրիւ սագաթլար , տուլար , էօք-
սիւզլէր դամմ օլունմագտա , ֆագը ու զարուրէթ
մէմլէքէթլէրի իսթիլա էյլէմէքտէ , լաքին
էվրօփա գուվվէ ի մուազղամասը ղէրրէ գու-
տար պիր թէէսիր իճրա էտէմէմէքտէ տիր :
Չօգ չօգ կիւնլէր հաֆթալար իլէ հազըպ պօզ-
տուգտան , սէրթճէ լուղէթլէրի կոււնչաթաղ-
տան , ուղունըն գըսալթարգտան սօնրա պիր
նօրա տըր օրթայա չըգար : Պու կիւն վէրէ-
լիմ , հարըն վէրէլիմ իւզէրինէ տախի կիւնլէր
կէլէր նօթա վէրիլիւր , լաքին Կլատընթօնըն
տէտիյի կիպի իւզէրիինէ հաղըլան քեհաղըտ
դատար գըյմէթի օլմայան պու նօթանըն հիշպիր
թէէսիրի օլմազ , հինէ աթէշ , դան , գուլմ
տէվամ էյլէր : Էվրօփա հիճապ էթմէտէն պու-
նուն խմինէ գօնսէր թէսմիյէ էյլէր , հիշլիֆ
տէմէյէ սըգըլըր :

Էվլէթ , Էվրօփա հիշլիք տիր , Շգօտրատա
պիսուշ գանլար պէհուտէ հէրտէ ազըպ կիտէր
իքէն , իչէրիտէ վէ տըչարըտա աճըպ սէֆա-
լէթ , իլլէթ , կիւլլէլէր , գուրչուլար ֆախտէ-
սիգ հէրտէ գըյմէթտար էօրլէրի թէլէֆ էտէր
իքէն , Էվրօփա տէնիլէն օլ քէօթրիւմ , մէֆ-
լուճ գուվվէթ , Գարատաղ կիպի պիր պէպէյէ
սէօգ սէօյլէմէյէ դայրի մուգթէտիր հալտէ տիր :
Շիմտի իսէ թարիխ սահիֆէլէրինի էպէտի մուր-
տարըլլէ քիրլէթմիշ օլան րէղալէթէ պիր տահա
զամմ իրթիքեապընա չըգըչըճօրլար , հանի ու-
մուճ Էվրօփա պիւրլիֆ Գարատաղա գարչը պիր
նիւմայիշ ի պահրի հափմաղա թէչէպսիլա էտի-
յօրլար : Պիր ալուճ քէօյլիւտէն իպարէթ օլան
չու Գարատաղ գուվվէ ի պահրիյէ վէ պէրրի-
յէսինէ գարչը կիտէն Էվրօփա Տրէսնօթլարը-
նըն եօգարը տիրէյինէ նագարըլլէ իչիւն պիրէր
մէրքէպ գաֆասը , վէ օնլարը գօմանտա էտէն

չէճի ամրալարըն էթէյինէ պիրէր թէնէքէ
պաղլայաճաղըմ կէլլիյօր : Լաքին պու սապըզա
հափմաղալարը չէյ տախի տէյիլ տիր : Պու կիւն
Եունանիսթանտա ճիւզի գուվվէթ կէօրտիւք-
լէրի իչիւն Կիրիտին օրայա իլհագընը թալէպ
էտէն պու տիւվէլ ի մուազղամա ֆիլօլարը
պիր գաչ սէնէ էվլէլ , օ չօճուպ հիւքմիւնտէ
օլան միւսաֆաասըղ Եունանիսթանը սըգըլ-
մատան ապըզա էյլէմէտիլէր մի իտի :

Էվրօփանըն պու հիշլիյի էն պիյատէ պիղիմ
մէմլէքէթ իչիւն փէք փահալըյա մալ օլմուշ
տըր : Վագաա պու գուվվէթլէրին պիրպիրինի
չիւրիւթմէսի Թիւրքիանըն պիր հիւքիւմէթ
հալինտէ պագասընա սէպէպ օլմուշ տըր տէ-
յու տիւլիւնիւպ մէսրուր օլանլար տա վար
տըր : Ֆագաթ պու հայաթ հագիդի պիր հայաթ
օլմայըպ էթրաֆընտա տայանըպ տուրմագտա
օլան տէսթէքլէր սայէսինտէ տուրան պիր
խաաթա վէ քէօթրիւմ հայաթը օլմուշ տըր :
Թիւրքիա պու տէսթէքլէր օրթատընտա , տու-
րա տուրա այաղլարընըն վէ ճիւմլէ ազալէթ-
լէրինի գուվվէթլինի դայիպ էտիպ հիւրիւմէլի
ունուլթմը վէ նէչվ ու նէմա պուլամամը
տըր : Թիւրքիանըն պիւթիւն հարաքէթլի՝ պու
պիրպիրինի իթէլէյէն գուվվէթլէրին պագէն
պիր թարաֆա պագէն օլ պիր թարաֆա տօղրու
սալլամասընտան նէչլէթ էտէն պիր գըմըլտան-
մագտան իպարէթ օլմուշ տըր , վէ տահա ֆէ-
նաաը պու տէնչէթլի գուվվէթլէրին արասընտա
էղլիմիշ տիր : Էվլէլլէրի չէօյլէ տուրսուն , 35
սէնէ Ապտիւլ Համիտ խաարէսի կիպի մուհիւք
վէ մուլրիպ պիր իտարէյի պու սքաք-ագուօ
ճինայէթի իպագա էյլէմիշ , վէ պէչէրիյէթէ
մուճիպ ի ար օլան օ խապասաթլար պու կիւզէլ
մէմլէքէթի պաչտան պաչա թախրիպ էյլէլիպ՝
իսլամ Պրիսթիյան ճիւմլէ էհալլիյի մահվ վէ
փէրիլան էյլէր իքէն լալ օլուպ տուրմուշ
տըր : Էվրօփանըն պու աճըլ՝ պու հիշլիյի տիր
քի Գըրմըզը Սուլթանա քէնտի վահչէթլինի գօր-
գուսըղ իճրայա ճիւրաթ վէ պիլա ֆիւթուր չու
ասըր հիճապտա 300 պին թէպասսընը պօ-
ղաղլամաղա վէ չու կիւզէլ մէմլէքէթի վիրա-
նէյէ թահվիլ էթմէյէ միւստատէ էյլէմիշ տիր :
Պու հալէ իսէ Էվրօփա՝ Սուլթըն պագսըր կիպի
կիւլիւնէճէք իսմ թաղմըշ տըր :

Էվրօփա մէտէնիյէթի վէ գուվվէթլինի պու
մատուտիյէթի տիր քի պու տիւնեանըն օր-
թատընտա պէչէրիյէթին կէօղլէրի էօնիւնտէ
հէր տիւրլիւ հագսըլըլըգ , գուլմ վէ կէօրմէսի

տէյլ, իշխման պիլէ ինսանը ինսան օլտու-
ղունտան նէֆրէթ էթտիրէն ճանլէրլիքլէրին
իճրասընա վէ պու մէմլէքէթի ճէհալէթլէ
քէնտէ քէնտինի միւլլիք կիրտապա աթմա-
սընա սէպէպ օլտուլ տըրլ էնճամ էվրօփանըն պու
Տուրուռուգ, Եափնսընըդ տէյէմէյէճէք դատար
իդթիտարսըզըդը, հիւլլի սիր քի ինսան լաչէ-
լէրի քէնտի էթրաֆլարընտա հիւլէր իքէն րազս
էթմէք վէ օճաղլար սէօյլանիւպ էօլքէլէր խարապ
օլտուր իքէն քէնտիլէրի պալօ օյնայըլ խարապլիյէ-
թէ սէյր էթմէք կիւպի րէզալէթէ քէնտիլէրի էն-
տիրմիլ վէ Օսմանը մէշրութիլէթինին ալընա
էպէտէն սիլինմէյէն օլէքէյի, Ատանա վահէթինի
սիւրմիւլ, վէ պիւլիւն պէշէրիլէթի պու մէմ-
լէքէթտէն սօղուլմըլ արրլ Հաթթա փիէր
Լօթի կիւպի էն քամիմի տօսթուսթուղուն պիլէ
հիւլլիւմիւլէ վուրաճաղը պիր խաթալը պու-
րատա իճրա էթտիրմիլ վէ էնճամ օնուն սօղ-
րուտան տօլայըտան նէթիճէլէրինէ պու վա-
թանը մարուզ զըլմըլ տըրլ էվլէթ էվրօփա
տէնիլէն օլ հէյպէթլու, ամմա իճրաաթտա սը-
ֆըր օլան դուվլէթին հաղգ վէ հապիգաթ ի-
չին սէս չըգարմամադա մահքիւմ օլմասը տըր
քի Պալգանլարը քէնտի հալինէ թէրք էտիպ
ճիհանըն կէօրէ կէլալի էն վահի, էն դանըլ
վէ էն տէհէթլի մուհարէպէյի պալըմըզա փաթ-
լաթմըլ, հիւլ պիլնէրին փէրիշան վէ պի
պաթթ օլմասընա կօլ ալմըլ տըրլ:

Էն սօնունտա կէօյա միւսալահա իչին պիր
իլ կէօրէճէքլէր կիւպի մուհարիպլէրին մու-
րաթիտալարընը հանլարընա ճէմ էյլէյիպ
հաթթալարճա հիւլ պիլնէր իլէ անա գուզու-
լարըն՝ պուղլարըն, դարլարըն ալթընտա
պէթլէթալքալէն վէ օն պիլնէրճէ պի սուլլարը
սօղուպտան վէ իլլէթտէն թէլէֆ էթտիքալէն
սօնրա՝ պիր սէօղ պիլէ սէօյլէյէմէյիպ դօլա-
լընը դալուլարմըլ վէ թէքրարէն ֆալաէսիլ
պէնուտէ կէրտէ պան աէօքիւլմէսինէ սէյրճի
օլտուլ տուրմուլ տըրլ:

Նէ՝ օլա, օլ մուհաղլամ էվրօփա դուվլէթ-
լէրի պիր պիրլէրինի չիւրիւտիւպ տիւնհայը
թէրլիլ վէ թարթի սահիֆէլէրինի սիյահ զըր-
մըզը լէքէլէրէ պօյայաճաղ կէրտէ, օլ դուվ-
լէթլէրին օն պիլնտէ, հիւլ պիլնտէ պիրնի
հաղգ վէ մէտէնիլէթ իչին գուլլանմըլ, պու
տիւնհանըն, ալէլ խուսուս չու մէմլէքէթին
խայըլ իչին սարֆ էթմիլ օլտա խոթիլէր, պիր
սէօղլէրի իլէ պու վաթանը, պու էհալիլի իւ-
լաս էյլէրէր, պիլի ճէհալէթիւմիլ սահիլէլ-

րինտէն չէքիւլ չէվիրիւպ էյի պիր ճիհէթ վէ-
րիլլէր վէ պու զըթալլարըն էօնիւնիւ ալըր-
լար խոթի էվրօփա դօնսէրի, տահա սօղ-
րուսու հարաքէթսիլլիլ, պու մէմլէքէթին
խայըլ տէյլ էն պէօյիւք աֆէթի օլմուլ տըր,
վէ կինէ օ հալաէ տէվամ էտիպ պիլլէ պիր
մուսվէնէթ էլի ուղաթմայաճաղ տէրէճէտէ
հիլլիքտէ տէվամ էաէճէքլէր իսէ, պիլ աիւլ-
տիւլլիւմիլ կէրալէն դալգամայաճաղը վէ պու
սօլտուրմա դալըպ կիւպի տուրան էվրօփանըն
քէթրիւմիլլիլնտէն իսթիֆաաէ էտէն խասըմ-
լար պիլի փարէլէմէքտէն կէրի տուրմայա-
ճաղլար:

Զափալը մաղլուլա՛ր, նէ՛ դատարլար՝ էվ-
րօփանըն պու աղամէթ վէ հալմէթինի կէօ-
րիւպ պիր չէյ զանն էյլէտիլէր վէ օրատան
իւմիտ իմտաա պէքլէյէ պէքլէյէ մահիլ օլտու-
լար: Զափալը Միւսլիման վաթանտալարընը,
սի՛գ տէ մի խարիճիտէն ալտանտընը, պիլիմ
կիւպի սի՛գ տէ մի դանլարընը աղար, օճաղ-
լարընը սէօյլանիւր, դարըլարընը օրթալարտա
թէփէլէնիլ, պաքիլէլէրինիլ թէրլիլ օլունուր,
չօճուղլարընը մէրհամէթսիլլիլ փարչալանըրի-
քէն՝ օրայա տօղրու կէօլլէրինիլի գալտըրըպ
ֆէրաա էտիյօրսընը, ստալէթ, ինսանիլէթ,
մէտլնիլէթ, ինսաֆ պէքլէյօրսընը... Պիլիմ
կիւպի սիլ տաթի պիլմէտիլիլ քի էվրօփա
պաղլանմըլ տըր, ֆէլճ օլմուլ տըր, էօլմիլ տիրօ
Ա. Ս. ՆԱԳԻԲԱՅԷԱՆ:

ԱՆՎՍԼԸ ՀԱՋԵՐԷ

Ինքիգալ գսնուըն.— Շիմտիլէ դատար պու
մէմլէքէթտէ Խրիսթիյանլար քէնտի քիլիտա-
լարընա վէ հաթիտա տիլէր միւլսսէսաթը
խայրիլ վէ իլմիլլէրինէ վաղֆ էյլէտիլլէրի
էմլաքը, օ միւլսսէսաթ իսմինէ դայտ էթտի-
րէմէլլէր անճաղ ճէմաաթտան պիր ֆէրտին իս-
մինէ ֆէրաղ էթտիրիլլէր խոթի, վէ պու հիւլ-
տէն պիր չօդ միւլքիւլաթա թէսաալիֆ
էտիյօրլար խոթի: Պու հաղընլարտա գա-
պուլ օլունուլ պիլ ճիւմլէ վիլայաթա իրաալ
օլունան կէնի պիր դանուն մուճիպինճէ, ար-
թըք քիլիտալարըն հաթիտա միւլսսէսաթը
սալիլէնին իսմինէ միւլք ֆէրաղ էտիլէպիլլէ-
ճէք տիր: Էվլէլքի հաթթա Ահեսաթէտէ Ադ-
գապէսարան թարաֆընտան պիր իլան կէօ-
րիւմիլ տիր: Ագգապէսարան ճէմաաթլարա

խապէր վերջոր քի, քիւիսա հա մէքթէպլէրէ ախա օլուպ տա պիր իսմի միւսթէարա ֆէրադ էտիլմիշ օլան էմլաքը՝ ասլ միւսէսէսաթա գայտ էթարմէք իւզրէ ինթիգալ մուամէլէսի երկրլմէք իսթէյէն ճէմաաթլար, լազրմ կէլէն մալիւմաթը քէնտիլէրէ վէրտիքլէրի թադտիրտէ, պուրասա օ մուամէլաթ իճրա էտիլէճէք տիր: Վէ լաքին պիղիմ Ատլիյէ տարիէսինճէ իճրա էթտիյիմիդ թահգիգաթանազարէն՝ պու ինթիգալ մուամէլէսին պէօյլէ ուզաթմադա հիշ պիր լուզում հօգ տըր: Հէր պիր քիւիսա հա միւսէսէսէնին հէյէթ ի խաւրէսի էշխասը հիւրիկիյէ գանունը մուսիպլինճէ մահալլի հիւքիւմէթտէ տիկէր ֆէրադ մուամէլէսի կիպի պունու տախի իճրա էթմէյէ մէզուն տըրլար: Զաթէն մալիւմ օլտուզու իւզրէ Ագգապիսարանտա մէսուլ պիր հէյէթ ի խաւրէ պուլունմայրպ, Պօյաճհան էֆ. տախի խասթա օլտուզունտան, հէր պիր միւսէսէսէնին քէնտիլէն պու մուամէլէյի երկրլմէսի տահա միւնտսիպ օլուր:

Շիրքի փաշա.— 1854տէ էրզրումտա տօղմուշ օլուպ իսթանպօլ մէքթէպի հարպիյէսինէ իրսալ օլունմուշ, օրատան թօփճու միւլազիմի ըրլթպէսիյլէ նէլէթ էտիպ, իքմալը թահսիլ իչիւն Ալմանիայա իրսալ օլունմուշ, օրատան ալտէթինտէ հալէր օլուպ ալիի ղէմանտա թօփճու նումունէ գըթաթընա գօմանտան օլմուշ, իմփէրաթօր Վիլհէլմ իսթանպօլա գիյարէթինտէ ըէսմի կէլիտ էսնասընտա Շիւքրի փաշա էօյլէ կիւզէլ գօմանտա էթմիշ քի, իմփէրաթօր միւմաիլէյէն պիր նիշան վէրմիշ տիր: Շիւքրի փաշանըն գայն փէտէրի իսթապլը ամիրէ միւտիրի նուրի փաշա Երուսաղէմէ նէֆի էտիլտիյինտէ Շիւքրի փաշա տա էտիրնէյէ թօփճու գօմանտանը թային օլունմուշ: 1898տէ Թըրնօլա իլէ Վիզէ արասընտա թէճէմմիւ էտէն Պուլլար չէթէսինի 2 կիւնլիւք հօլու 10 սաաթտա կիտիպ տաղըթմըշ, ծնտան Սէլանիյէ հօլանըլպ օրատա ունուտուլմուշ, ղիրա սալթ ասքէրի ըափօրլար հաղար վէ Ապտիւլ Համիտէ ժուրնալ հօլլամադ իմիշ: 1908 կէնճ Թիւրք իղթիշաչընտա Ապտիւլ Համիտ քէնտիլէն էմիիյէթ էթտիյինտէն անը Մանասթըրա հօլլամըշ իսէ տէ, օրատան հօլլատըղը ըափօրտա գանունը էսապիյի իլան էթմէք լազրմ իտիյինի պիլտիրմիշ, կէնճ

Թիւրքլէր անըն պու խըզմէթինի թադտիր էտէմէյիպ անը էրզրումա հօլլամադ իսթէմիշլէր իսէ տէ, պատէհու իսթանպօլտա գալըպ ինթիյաթ գօմանտանըղընա թային օլունմուշ: Իլանը հարպտա էտիրնէ գօմանտանըղընա թային օլունմուշ, հարպտան 5 կիւն էվէլ օրայա եթթիշմիշ վէ անճադ 4 կիւն դարֆընտա իսթիհքեամաթը հալը միւտաֆաշա գօյապիլմիշ տիր: Շիւքրի փաշանըն էտիրնէ միւտաֆէսաթը փլէվաշա ֆաիդ պիր չէրէֆլէ հատ օլունմուշ: Փլէվա 144 կիւն մուհասէրէտէ գալմըշ, էտիրնէ 156 կիւն գալտը: էտիրնէնին էթրաֆը 20—30 միլ պիր տարիէտէ վէ պիր պիրի իլէ ալադա էտէն էն եէնի պիր ուսուլտա իսթիհքեամաթը 700 դատար պէօյիւք վէ սէրի աթէլլի թօփլար իլէ միւսթահքէմ իտի: Հոկտ. 22տէ մուհասէրէ պաշլատըղընտա էտիրնէտէ 60,000 ասքէր վէ 120 պին էհալի մէվճուտ իմիշ: Պունուն իւզէրինէ 40 պին տէ խարիճտէն էհալի կէլիպ դամմ օլունմուշ: 160 պինէ պալիղ օլմուշ: Պու գատար էհալինին խաւրէսինտէ թէպյուշ կիւճիւլիւ, խասթալըդ, էհալինին մէյուսիյէթի վէ ասքէրլէրին հօրդունըլուզու էփէյի կիւճիւք վէրմիշ: Շիւքրի փաշա պիր գաշ տէֆա խուրուն հարաքէթի հափարադ ալաշմէնէ խալը թէլէֆաթ վէրմիշ վէ էյէր Օսմանը օրտուսու խարիճտէ պիր եէրտէ մուվաֆֆադ օլտա իտի, օ չօգ պէօյիւք չէյլէր հափապիլիր իտի:

Էսիրնէ վէ Թանիւն.— էտիրնէնին սուգուլը միւնասիպէթիյլէ Թանիւնին պաշ մէգալէլէրինտէն պազը ֆըգըրալարը ֆսթիւրաճ էյլէրիդ. «էտիրնէնին սուգուլթունտան սօնրա վաղիյէթ ի ասքէրլէյէմիլին թէմամէն էսքի հալտէ գալմատըղընը պէյանէ հաճէթ հօգ տըր: Վաղիյէթ ի ասքէրլէյէտէ հասըլ օլան պու թէպէտտիւլ չէքաթի ի սուլհիյէյի գապուլա հա աւտէմի գապուլա թէէսիր էտէճէք տիր: Պապը Ալի էլպէթթէ գուվէթլէրինի վէ ասքէրլինին թէտաֆիլի թէարրուզի գապիլիյէթինի թարթմըշ օլմալը տըր: Պապը Ալի չէրաթիթին էսասալարընը գապուլ էթտիյի թադտիրտէ էֆքեարը ումուսիյէմիդ արթըդ անլամալը տըր քի հարպա միւսմիր սուրէթտէ տէվամա իմքեան հօգ տըր:» «էլէր հարպտա դայիպ էթտիյիմիդ եէրլէրի իսթիրտաա կիպի պիր ֆաիտէ մէմուլ օլտա, պարը մէսուլիյէթի տէր

իւհտէ էտէն Մահմուտ Շէվքէթ փաշա հազ-
րէթլէրի հարպը տէվամ էտէր, ատէմ ի իմ-
քեան հազգընտա պիր դանտաթ կէլմէղսէ
սուլհա էլպէթթէ բու ի ըրդա կէօսթէրմէղ:»
«Հարպը ախրին պիգիմ իչին սէրափա պիր
սահիֆէ ի ֆէլաքէթ օլտուղունու պիլմէյէն
եօղ տըր: Միլլէթ իւզէրինտէքի պու լէքէյի
սիլմէյէ մէճպուրըղ, ֆազաթ պու գատար հէ-
զիմէթ վէ մաղլուպիյէթտէն սօնրա պու գա-
տար գայիաթը մատտիյէ վէ մանէվիյէյի չիմ-
տի խթիրտատ էթմէյէ իմքեան վա՞ր մը տըր:
Էլէր գուվլէ ի պահրիյէ վէ պէրրիյէմիղ պու-
նա եօղ ճէվապը վէրիյօրլար իսէ տիւշմէյէ-
րիմիղ իլէ կէօրէճէյիմիղ հիսապը վազթը ա-
խէրէ թէէխիւր էտիպ, պիւթիւն միլլէթի պիր
քիւթլէ ի ինթիգամ հալինէ կէթիրմէյէ չա-
լըշմազ մէճպուրիյէթիւտէյիղ, հէր չէյէ եհնի-
տէն պաշամազ վէ միլլէթէ ճան վէրմէքլա-
զըմ տըր, օ վազթ սուլհ պիգիմ իչին աճը
պիր իլաճ օլուր...» «Տէվլէթլէր էլպէթ, էվ-
վէլքի նօթատա միւնտէրիճ օլան վատլարընը
ուսութմամըլ տըրլար... թարաֆընդտան
կէօսթէրիլէն պու հիւսն ի նիյէթէ, պու ֆէ-
տաքեարըղա մուգապիլ մուալէնէթլէրինի
սիրիղ էթմէյէճէքլէրի մէմուլ տըր:» «Սըր
էտվարտ կրէյին վէ Ալմանիա պաշ վէքիլինին
տէտիլի կիպի տէվլէթ ի Օսմանիյէնին պազասը
իչին տէվլէթիմիղ պատ էլ հարպ հարաքէթ ի
իսլահաթ քեարանէսինտէ հիւրրիյէթ վէ իս-
թիգպալտան մահրում օլմամալը, թէհամիլլ
ֆէրսա հիւքլէր ալթընտա էղլմէյէլի սիր:»

Ինկիլիպերին մարշալի.— Միւթէատտիտ
մէհուր զէվաթ թարաֆընտան հազըրլանմըլ
օլան դայէթ մուհիմմ պիր Մուխթիւրէ Ինկիլ-
թէրրա խարիճիյէ նազըրը Սըր էտուրրտ կրէյէ
թագաթ օլունմուլ օլուպ աթիտէքի չարթլար
նազարը իթիպարա ալընմասըգճա Պալզան-
լարտա եաթիւլաճազ հիւ պիր թէրթիպին դա-
նաաթպախշ վէ մագուլ ատա՞լունմայաճաղընը
պէյան էյէմիլլէր տիր: 1. Իսթանպուլ տիվարարը
խարիճինտէ պուլունան էվրօփա գըթասընտա
Թիւրքիանըն հաքիմիյէթի արթըղ խիթամա
կէլմէլի վէ շայէտ Թրակիանըն հէր հանկը պիր
զըսմընտա հաքիմիյէթ ի Օսմանիյէնին պազասը
զարուրի կէօրիւլիյօրսա, անճազ պիլ վասըթա
օլուպ էվրօփա գօնթրօլու ալթընտա պուլուն-
մալը տըր, 2. Ճէգաիր ի Պահրը Սէֆիտ Իս-

թանպուլ վէ Չանազ Գալէ պօղաղընըն, մուհա-
ֆաղասը իչին խուսուսի չարթլար իլէ թէ-
մամէն Եունանիսթանա իլհազ օլունմալը տըր,
3. Էյէր սուլհ ագտ օլունտուգտան սօնրա
տիւլլէլ ի մուազգամա Թիւրքիայա իգրազաթ-
տա պուլունաճաղլար վէ կէօմրիւք ըէսմիլին
հիւքսէլմէսի իչին սուհուլէթ կէօսթէրէճէքլէր
իսէ, պունա մուգապիլ էրմէնիլէրին թէհամ-
միւլլա գապիլ օլմայան հալը մաղլումիյէթ վէ
մաղտուրիյէթտէն գուրթարըլմասը իչին քէ-
ֆալէթ թալէպ օլունմալը տըր: Իքինճի մուխ-
թիւրէ՞ Պալզան գօնթրէսի թարաֆընտան Ինկիլ-
թէրրա հիւքիւմէթիւնէ վէրիւմիշ օլուպ անտէ
Պալզան միւթթէհիալէրինին թագաթնաթը հար-
պիյէ թալէպ էթմէլէրինին մուհիգզ օլտուղու
պէյան էտիլիյօր: Իւչինճի մուխթիւրէ իսէ,
էրմէնի մէսէլէսինին հալը իչին թէյէքթիւլ
էթմիշ օլան գօմիթէ թարաֆընտան եինէ Ին-
կիլթէրրա խարիճիյէ նազըրընա վէրիլէրէք,
անտէ էրմէնիսթանըն մէյուս հալը նազը օ-
լունտուգտան սօնրա, տէրհալ իսլահաթ իչին
լազըմ օլան վէսայիթի իթիլաղ էթմէնին
վիւճիւպիւ թէէքիտ օլունույօր:

Ժեօն Թիւրքի վէ իսլահաթ.— Թիւրքիանըն
թէրազգընը իչին պիր Ժեօն Թիւրքին թասալ-
վուր էթտիյի չարէլէր Նիյր Խաք դաղէթասըն-
տան չու սուրէթլէ իգան էտիլմիշ տիր:—
Թիւրքիա թէմէտտիւն վէ թէրազգի տէճէքսէ
պու անճազ Ժեօն Թիւրքլէր վասըթասըլա օ-
լապիլիր: Հաթթա տէյէճէյիմ քի անճազ իթ-
թիհատ վէ Թէրազգը գօմիթէսի եէտիլլէ օլա-
ճազ տըր: Սօն տէօրթ սէնէլէր պունու կէօս-
թէրալիյի կիպի, իթթիհատ ալէյինտէ օլան
ատալէթ տախի անըն միլլի վէ տինի թէսա-
սիւպտէն թէճէրրիւտ էթմիշ օլմալարընտան
նէյէթ էթմիշ տիր, պինաէն ալէյի չու մէգա-
լէմտէ վաթանըմըղը թէհատիտ էտէն Իթէլիքէ-
լէրի կէօսթէրէք, անլէրին տէվասընը պէյան
էթմէք իսթէրիմ: Գապուլ էտէրիմ քի գօմի-
թէնին պիր թագըմ խաթալարը օլմուլ տըր,
լաքին չու սօն վազըլար օ գատար իպ-
րէթամիղ օլմուլ տըր քի, գօմիթէ տէրսինի
էյրէնմիշ, հաթթա էղպէր պիլէ էթմիշ տիր:
Պու թէլիքէլէր պէր վէճհի աթի տիր: Բու-
սիսնըն քեհնիսի.— Պունուն չարէսի իսէ
էվվէլա հուսուտլարտա, միւսթաճէմ նօգ-
թալարտա գուվլէթլի պիր օրտու պուլուն-

սուբմադ, տիկեր տէվէթլէրի Թիւրքիա-
նըն թէմամլիյէթ ի միւքիյէսինն սաղլանմա-
սընտա մէնֆաաթտար էթմէք իւզդէ էճնէպի
իգթիսատի թէչէպպիւսէրի Թիւրքիատա թէչ-
վիգ էթմէք տիր: Մալիյէմիզի էվրօֆա գօնթ-
րօլը ալթընա գօյմազ իսթիզլալիյէթիմիզէ
վուրուլան պիր տարպէ տիր, ֆաղաթ Թիւր-
քիա վատլարընը իճրա էթմէքլէ վէ ումուր ը
մալիյէսիննի գաւլի պիր էսաս իւզէրինէ գօյա-
րազ պուռնն էճնիւնիւ ալապիլիր: Խուսուսա
արթըզ Բոււմէլիտէ տաիմի պիր օրտու սազ-
լամազ լիւզուրը գալմաստըղընտան վէ թէք-
րար տիվան ը մուհասէպաթ ումուր վէ
մուսալէլաթ ը մալիյէմիզի գօնթրօլ էթտիլին-
տէն մալիյէճէ տահա էյի պիր հալտա պուլու-
նաճաղըզ, լաքին չուրասընըտա ունութմամալը
քի պիւսաճէմիզտէ մէսարիֆաթտան էփէյի
թէնզիլաթ հափմազ մէճպուրիյէթինտէյիզ:
Արապ մեհէյիսի.—Սուրիալըլարըն իստիալա-
րընըն էսասի իսթթլարընը գապուլ էտէրիզ,
լաքին սնլէրին մուսթարիյէթ իսթէմէսի պիր
ազ իֆրաթ տըր: Պուռնուս վասաթ Եօլու ա-
տէմ ի մէրքէլիյէթ տիր, վէ զաթէն Հաճի Ա-
տիլ պէյ թարաֆընտան թանգիմ էտիլէն Եէնի
Իստաթ ի Վիլայէթ գանուռնամէսի պու էսաս
իւզէրինտէ եափըմըլ տըր: Էմինիզ քի պու
թարիզ Սիւրիատաքի վաթանաալարընըզը
իզնա վէ իլզամ էաէպիլիր: Քիւրս մեհէյիսի.—
Պու մէսէլէ տահա աղըր տըր: Քիւրտլէր ճա-
հիլ վէ նիմ միւթէմէտաթն օլտուղլարընտան
գաւմանին ի մէվզուէյէ գօլաչ գօլաչ իթաաթ
էտէմէյօրլար: Պուռնն չարէսի իտէ, Ինիլիթէր-
րանըն չիմալի Հինաթիմանտա իսթիլտաաթ էթ-
միշ օլտուղու ժանտարմա գապիթլէրինտէն
ճէլալ էտէրէք, անլէր վասթթաթըլա օ հուլա-
լիտէ գուվվէթլի վէ մուսթաղամ ժանտարմա
պէօլիւքլէրի վիւճուտա կէթիւրէպիլմէքլէք տիր:
Պաղսասա Ինիլիթէրրա.— Ինիլիթէրրա Աճէմ
քէօրֆէզի էթրաֆընտա մէնաֆիինէ պիր թէհ-
լիքէ կէօրիւպ օրալը նուֆուզը ալթընա ալմազ
իսթէյօր: Պուռնն չարէսի չու տըր, պիզ Ին-
կիլթէրրանըն Քիւվէյթմէ վէ Գըզըլ տէնիզտէ
նուֆուզընը թանըլալըմ վէ պուռնա մուգապիլ
քէնտինն տէ թէրազըմըզա եարալըմ էթմէ-
սինն թալէպ էտէլիմ: Ինիլիթէրրա պիզիմ
տինիմիզէ վէ էհալիմիզէ թէարրուզ էթտիլինն
կէօրմէտիք, իմաի նի՛չիւն Պաղտատըն էթ-
րաֆընտա տաիսի անըն նուֆուզուռնն թէվէս-
սիւ էթմէսինտէն գօրգալըմ: Գալիթիլալալի-

յօնլար.—Պուռնա տաիսի միւստատէ էթմէք իլէ
Թիւրքիա շէրէֆինտէն պիր շէյ դալիպ էթմէզ:
Վարսըն էճնէպիլէր քէնտի տաւալարընը քէն-
տի արալարընտա կէօրսիւնլէր, հէր քէս պիլիր
քի Օսմանլըլար իչիւն վէ հէր քէս իչիւն էն
ատիլ մահքէմէլէր մուսթէլիֆ մահքէմէլէր
տիրլէր: Միլլի խօշալիյէթ.—Պու պապտէ Թիւր-
քիա թիճարէթ մուսհէտէլէրի հափմազա,
կէօրիւք վազ էթմէյէ սէրպէսթ պրազըմալը
տըր: Իսփիրթօյա կէօրիւք գօյմալըլըզ քի
իւզիւմէրիմիզ իչէ հարասըն վէ իւմիտիմիզ
վար քի սուլհտան սօնրա մէմէքէթլէ չօզ սէր-
մայէ իսթալ օլուռնաճազ տըր: Էրմէնի մեհէյի-
սի.—Պուռնն հալլ օլուռնաալը տահա վիյատէ
Քիւրտ մէսէլէսինն հալլընա մէրպութ տըր:
Հարալը հազրոսա Էրմէնիլէր կիօսքիսիլէր ֆի
ֆեհիլիլէր շիմի աւֆիլիլէր վի գաւուռնա րիւսիլ
էսէն վաքսնաշար սըրլար: Վի պու սեպիպսէն
սիւշմէնն պիթիլն Թիւրքիլիլն քիվէճիլիլն
գազանըլար: Էրմէնիլէր խարիճտէ հէմճինս
պիր հիւքիւմէթլէրի պուլուռնաալընտան, վէ
չօզ տաղըմըլ օլտուղլարընտան, պիզիմ հա-
քիմիյէթիմիզ իչիւն պիր թէհլիքէ թէչքիլ էթ-
մէլլէր: Օնլարըն պիւթիւն արգուսը քէնտի
պաթթլարընը պիզիմքիլլէ պիլլէշաթիլիպ պիզիմ-
լէ պիլլիքտէ եալամազ տըր, անճազ գանուռնա
գարըլ պիզտէն էն քիւլիւք մըզաարաա ատա-
լէթ պէքլէյօրլար: Ժէօն Թիւրքլէր պուռնու տա
հափմազա գարալ վէրմիշ տիրլէր վէ գանն էտէ-
րիմ պու մէսէլէ տաիսի սուհուլէթլէ հալլ օլու-
նուր: Պէլքի պիզտէն սուալ օլուռնուր քի «Իսլամ
վէ Խրիսթիյան պէնիլիտէ միւսալի պիր ատալէթ
թէչմին էտէպիլիլիմիլիզ, հալիսա Խրիսթիյանա
հազգաթըլըլ էթմիշ օլան Իսլամա ճէզա վէրտի-
լիմիզտէ պու էհալի պուռնա թէհամիլէ էտէպիլի-
ճէք միւս», ճէվաալըմ սուլուլթի տիր: Էվվէլա
գուվվէթլի պիր ժանտարմա թէէսիս էյլէմէլի-
յիլ: Վէ էկէր Իսլամ վէ Խրիսթիյան էհալի
արասընտա միւսալաթ թէէսիս էալիլէճէք իսէ
պու շէյ Կէնճ Թիւրքլէրտէն մէմուլ օլուռնալը
տըր, չիւնքի հալընըզ օնլար գաաթիմ իթիգա-
տաթ ը պաթըլէյի թէփէլէմէյէ ճիւրաթ էյլէր-
լէր վէ գատիմ Թիւրքլէրին գաղապընտան
գօրգմաղլար,

Ավսրիա Մանարըն միւշֆիլալար.— Պօր-
նալիլ Բիւլիլտէ, «Պապիլիյուս» իսմ ի միւ-
թէարը թալըյան մէշուր պիր մուհարրիլ Ավս-

Թրքիա Մաճար հիւքիւմէթինն միւշքիւաթըն-
տան պահա էտէրքէն, էվլէլա ուրդի միւշքիւի
չու սուրէթլէ իյզահ էթմիշ տիր։ Մէղքիւր մէմ-
լէքէթին 50,000,000 տան իպարէթ օլան էհալիսի
միւթէնէվլի դավմար արասընտա թազրիպէն
աթի իւզ գիքը նիսպէթտէ թազսիմ օլունմաշ
տըր։ Ալման՝ 12,000,000, Մաճար՝ 10,000,000
Չէհ՝ 6,000,000, Լէհլի՝ 5,000,000, Թուքէնեան
4,000,000, Սըրպ՝ 4,000,000, Բումանիալը՝
3,000,000, Խրուաթ՝ 2,000,000, Սլօվազ՝
2,000,000, Սլօվէն՝ 1,000,000, վէ իթալիալը՝
1,000,000 տան էքսիք։ Պու դատար՝ ֆարգլը
դավմարտան իպարէթ օլան պիր էհալի արա-
սընտա միլլիէթ հիսսի զօլայ զօլայ նէմա
պուլամազ։ Միգիւսի ֆարգա կէլինճէ գա-
տիմ գէմանյարտա պու էհալինին էքսէրի
Գաթօլիք խտի, չիմտի ի սէ Բօմա Գաթօ-
լիքլէրի, 30,000,000, Բում Գաթօլիքլէրի
9,000,000, Փրօթէսթանյար 4,000,000, Եհնու-
տիլէր 2,000,000 վէ Միւսլիման 1,000,000 ա
գարիպ տիր։ Պունտան մատա էհալի արասըն-
տա ախլազըզըզ տա ումումի տիր։ Պաղը
էյալէթլէրտէ տօղան չօճուղլարըն եիւզտէ 40-
50 սի հարամլատէ աթիլէր։ Էհալինին էքսէրի-
սի օղուլուպ հաղմադ տա պիլմէղլէր։ Ալման
օրաուսունտա 10,000 նէֆէրտէն անճադ 3ի,
Ավսթրիա օրաուսունտա իսէ 10,000 նէֆէրտէ
2,200ի օղումադ եազմադ պիլմէյօրլար։ Ֆուպ-
րիսիսըն զաննընճա Ավսթրիա-Մաճար հիւքիւ-
մէթի՝ Պալզան սէվլէթլէրինի տալմա ճէհա-
լէթ վէ իւթիլալ իչինտէ սաղլալարադ նիհա-
լէթ Սկանիլի էլտէ էթմէք իսթէմիշ իսէ տէ,
չու սօն մուհարէպէտէ պու իւմիպլէրի պօշա
չըզմը տըր վէ պու քէրրէ Աքնալուալուզ մէ-
սէլէսինի իլէրի սիւրմէքլէ օ գիյանընը զըսմէն
թազմին էթմէք իսթէյօր։

Մ Ո Ւ Խ Ե Ն Վ Ե Ր Ե Թ

ԱՄԲԵՐԳԱՅԱ ԻԼԳ ՋԻՅԱՐԵԹԻՄԻՔ
ՎԵՐ. Մ. Յ. ԳՆԱՃԵԱՆ, ՅԻԷՋՆՈ

Հոկ. 7 1912 փազար էրթէսի սաղաչալըն
կիւնէշ տօղարքէն իզմիր՝ սահլիլնէ էվլէտա
էյլէտիք։ Կէմիմիդ պիր հիւք վաթօրը օլաու-
ղունտան սաաթտա անճադ 9 միլ սիւրաթլէ
հարաքէթ էթմէքտէ խտի։ Վազթ կիւզ մէվ-
սիմի խտի իսէ տէ հավալար կիւզէլ կիթտի,
չէյլէ քի 17 կիւնտէն Լօնալալա վասըլ օլ-
տուզ։ Օրատա օն կիւն դատար մէքս էտէրէք

7 կիւնտէն Նիւ Եօրգա վէ պէշ կիւն տախի
չըմէնտըֆէր հօլճուլուզու էտէրէք Նոյ. 20 տէ
Ֆրէզնօյա մա ֆամիլեա սէլամէթլէ հէթիշտիք։
Թիւրքիա իլէ Պալզան տէվլէթլէրի արասընտա
իլանը հարպըն իւք խապէրինի Ալճէրիտա
ալարգ։

Ամէրիգա ալէլ ումում խայալ էթտիյիմիդ
կիպի չըզմատը։ Էվրօփատան զիյատէ միւ-
թէրադղի պիր մէմլէքէթ տէյիլ տիր։ Էհալիսի
արասընտա փէք ազ Անդլօ-Սաղսօն քիլի կէօ-
րիւրսին։ Պախուսուս Նիւ Եօրգ՝ միջազգային
պիր շէհր տիր։ Հէր լիսան օրտա իշիտիլիւր
վէ հէր տիյարըն մէթաը օրատա պուլունուր։
Պիր իսթաթիսթիդ ճէտվէլինէ նաղարէն էհա-
լիսինին անճադ եիւզտէ 18ի օրատա տօղմուշ
տըր, մա պազիտի խարիճտէն կէլմէ էճնէպի-
լէր տիր։

Ամէրիգալըլար հէր պիր ալազայը ալըշ վէ-
րիշ նօգթաի նաղարընտան հիսապ էտէր։ Կէօմ-
րիւք փէք սըզը տըր։ Եօլճու քիմ օլուր իսէ
օլսուն՝ անըն էշեսընը, էն պէօյիւք սանտը-
ղընտան էն քիւչիւք չանթասընա դատար ալըպ
թէֆթիշ էտէրլէր։ Սէնին սէօղիւնէ իթիպար
էթմէղլէր։ Պու խուսուստա Ինկիլթէրրատան
փէք ֆարգլը տըր։ Օրատա պիր աաէմ քէնտի
էշեսընտա կէօմրիւք ալընաճադ պիր շէյ հօզ
տըր տէյու պէյան էտէր իսէ արթըդ սնա սը-
զընթը վէրմէղլէր։

Հազգընտա չօզ տէֆա իշիթտիյիմիդ Նիւ
Եօրգըն Սիայ Սիւիյիլըր թէսմիյէ օլունան օ
պէօյիւք պինալարը հիւնտէն արի տիրլէր։
Իւք մազսէտ անլէրտէն իսթիֆատէ էթմէք
տիր, միւմքին օլուլուզու դատար զիյատէ քիրա
էլտէ էթմէք տիր։ Շէհրտէ թէղիլնաթ
սալքի հօզ տըր։ Լօնալալըն վէ ֆարիղին օ
կիւզէլ սանէմլէրինի, վասի վէ միւզէյէն փաւ-
լարընը, միլլէթ պաղէլէրինի, պուրատա կէօ-
րէմէզսին։ Պիր գաշ սանէմլէրի վար իսէ օնլար
տախի էօյլէ քիմսէլէրի ներկայացնը էտէրլէր
քի իսթմէլէրի Ամէրիգատան տիշարը չըզմամըշ
տըր։ Պինալարը հապսիանէյէ պէնզէրլէր, պիր
պիր իւզէրինէ հափըլմըշ, պիր սըրա փէնճէրէ-
լէրէ մալիք գաթլարտան իպարէթ տիր։

Նաղլիյէ սիսթէմի տախի Ինկիլթէրրատա
օլաղընտան կէրի տիր։ Թրամվալար փէք
ֆէնա հափըլմըշ օլաղընտան ինսանը սարսար
վէ հէրինտէ բահաթ օթուրամազսըն։ Հարա-
քէթ էյլէտիլինտէ հախօս տուրաուղունտա սէ-
նի պիր ալազ իլէրիյէ հա կէրիյէ աթարլար։ Պա

զէն գալապալըդ օլտուղունտա ալապտա տուր-մաղա մէճպուր օլուրսըն վէ պէօյլէ սըրալար-տա հօլճուլըդ էթմէք ատէթա պիր ճէֆա տըր : Էհալիյի դօնթրօլ էտէճէք պիր մէմուր մէվճուտ օլմասըղընտան , հէր քէս իլէրիյէ կիրմէյէ ճէնտ էտէր վէ արապալար էօյլէ պիր սըղը թարղտա տօլար քի իյնէ պրագաճագ հէր գալմազ :

Ամէրիգալըլար հէր ալթընտան կիտէն չը-մէնտըֆէրլէրի իչիւն իֆթիխար էտէրլէր : Լա-քին պիր տէֆա Լօնտրանըն ընտրալուն հօլ-լարընը կէօրսէլէր , իզնա օլաճագլար քի անլէ-րէ նիսպէթէն քէնտիլէրին նաղլիէ սիսթէմի փէք կէրի տիր : Օ ազիմ չէհրին հէր թարա-ֆընա չիմսի պու հօլլար իլէ կիտէպիլիւրսին վէ անլէր օ գատար բահաթ վէ թէմիզ վէ ալ-տընլըդ տըր քի ինսան հօլճուլըղըն խիթամա կէլմէսինի իսթէմէզ :

Ատի չըմէնտըֆէրլէր տախի փէք պահալը տըր : Պուրատա սընֆ ֆարգը հօգ տըր : Հէր քէս զէնկին հա ֆագիր այնի վալօնտա օթու-րուր : Պուռուն նէթիճէսի օլարագ ատէմ չօգ տէֆա սաաթլարճա՝ նախօչ հօլտալար իլէ օ-թուրմաղա մէճպուր օլուր :

Ամէրիգանըն պէօյլէք գըսմը տահա զէր էտիլմէմիլ տիր : Շարգտան Գալիֆօրնիայա տօղ-րու հօլճուլըղընտուղտա Շիգաքօյա գատար միւնպիթ հէրլէրտէն կէչտիք , ծնտան սօնլա , պախուսուա փէք աղ միւսթէնա իլէ , պէյա-պան հէրլէրտէն հօլճըլըդ էթտիք : Պու արա-պիլէրէ հէյր Մըսըրտա օլտըղը կիպի գանալ-լար վասըթտըլէ օրալարտան կէչէն պէօյլէք ըրմագլարըն սուլարը կէթիթիլսէլէր , տահա միլիօնլարճա էհալի իչիւն հէր վար տըր :

Ղարպըն էն միւնպիթ գըսմը Գալիֆօրնիյա տըր : Պուրանըն հալասը կիլզէլ վէ թօլրագ-լարը վասի տիր : Հիսապ օլունույօր քի Գա-լիֆօրնիա չիմսիքինտէն պէչ գաթ զիյատէ է-հալի ալապիլիւր : Էրմէնիլէր պուրատա էյի մէվզի թութմուչ տըրլար : Սնլէր հէր թարա-ֆա տաղըլմըլար իսէ տէ , մէրքէզի Ֆրէզնօ տըր : Պու չէհր , էթրաֆ չիֆթիլիլէրի տէ պէ-րապէր ալարագ , 8-10 պին էրմէնիյի հալի տիր : Էրքէն կէլէնլէրին սայքի քեաֆֆէսի պիր գըթա արաղիյէ վէ պիր իքի էվէ մալիք տիր-լէր : Կէչէն պիր իքի սէնէ գարֆընտա միւլք-լէրին ֆիյաթը եիւքսէլմիլ օլտուղընտան պուն-լար արթըր զէնկին սըրապինա կէչմիլէր : Պու-րատա ֆուգարալըդ հօգ տըր քէտէսէք հանըլ-

մաղըր : Իչէմէյէ գուվզէթի վէ իրատէթի օլան պիր քիմսէ իտարէսինի չըգարապիլիւր : Հէր քէսին եիւղիւնտէ պիր ֆէրահլըդ վար տըր : Գարըլար պիլէ՝ ֆեֆինկ հառաւարտա չալըլըպ էվ , էչեա սահիպի օլմուչլար : Հէր նէ գատար լէվաղիմաթ պահալը իսէ տէ , իւճրէթ տէ նիս-պէթէն եիւքսէք օլտուղընտան զարուրէթ չէ-քէն հօգ տըր : Պանա կէլիւր քի էյէր էրմէնիլէր թիւրքիտտան հիճրէթ էտէճէքլէր իսէ Գալի-ֆօրնիա էն միւնսալի մահալ տըր : Մըսըրըն անվալինի պիլիթիլիմտէն պունը տէմէյէ ճէ-սարէթիմ վար տըր : Լաքին պուրայա վասըլ օլմանըն կիւճիլիլէրին հիսապա ալմալը :

Ֆրէզնօտա պիր Լուսաուրչական , պիր Ժո-ղովական վէ պիր Երիցական օլարագ իւչ էր-մէնի քիլիսէսի վար տըր : Պունլար քէնսիլէ-րին միւլքի օլան պինալարատա մալիք տիր-լէր : Իքի ինճիլի քիլիսէ տրաւընտա մաղիտէ նախօչ հալլար վուզու պուլմուչ իսէ տէ , չիմ-տի իթթիֆագ վէ մուհապպէթ իլէ պիրլիքսէ չալըլմագտա տըրլար :

ԵՐՄԷՆԻԼԻԻՆ ԹԱԼԻՄ ՈՒ ԹԵՐՊԻՑԷՍԻ ԷՄՐԻՆՏԻ

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆԱՐԸՆ ՀԻՍՍԷՍԻ

ԳԵՈՐԳ-ՄԵՍՐՈՊ ԷՅ.

5.

Տօգ. Հանկին, ռեֆիզիկի վէ խըզմէրի

1841տէ Պօրտ չիրքէթինին սէնէվի բաիօ-րունտա պէյան օլունույօր իտի քի , էվվէլէթի սէնէ գարֆընտա միսօնարլարըն թիւրքիտա 4 մէքթէպի վէ 60 չալիբաի վար իտի : Պու մէքթէպլէր հաճիլիլէրի իտիլէր , նէ՛րէտէ պու-լունույօրլարտը , փրօղրամլարը վէ ուսուլը թէտրիպլէրի նէ՛տէն իպարէթ իտի : Մուլթա-սարէն պունլարա ճէվապ վէրէլիմ :

Պու 4 մէքթէպլէրտէն իքիսի , Բում վէ էճնէպի թալէպլէրէ թախսիս էտիլմիլ օլտու-ղունտան պիլիմ մէրագըմըզը ճէլպ էթմէզլէր : Ֆալաթ օ պիր իֆի մէքթէպլէր պիլիմ իչիւն զայէթ ճալիպի մէրագ օլտուղլարընտան , անլէր հազզընտա իթա ի մալիւմաթ էթմէք իսթէ-րիզ : 1839տա Պաղը Ալինին միւսաատէսիլէ իսթանպօլտա սէրպէսթճէ հէրլէլմէյէ բուխսաթ էլտէ էտէր էթմէզ , Միսիօնարլար խուսուսի սուրէթտէ ումուրը մէարիֆէ գուվզէթ վէ-րէրէք իչէ պաչլատըլար :

Մր. Ուիլիամ Կուտէլ Պէյօղլունտա իգամէթ էտէրէք , էվվէլէթի պէնտիֆիզտէ զիքը էթտի-

յիմիդ կիպի, քէնտի խանէսինտէ երմէնի գըղ-
լար թալիմ էթմէյէ պաշլամը իսի: Բէնտինին
պիր մէքթուպընտան անլաշըլարընա կէօրէ,
իւք թալէպէսի 8 երմէնի գըղլար օլմուշար
տըր: Երմէնի միւէրթիւլէրինին իյմա էթ-
տիքլէրի Պէյօղլու մէքթէպի շիւպէսիդ իշթէ
պու իսի:

Յագաթ, 1840 Նոյ. 4տէ Պէպէքտէ աշըլան
օ պիր մէքթէպ, հէփսինտէն ղիյատէ էսասը
վէ տաիմի պիր միւէստէսէ օլմուշ տըր: Պու
մէքթէպին իւք Միսիօնար մուալլիմէրի՝ Մր.
Հարիսըն Տուայթ, Մր. Շօֆլէր վէ Մր. Կիւրոս
Համլին օլմուշար իսի: Լաքին պու մէքթէ-
պին բուհու, սօն ղիքր օլուհան Միսիօնար եանի
Մր. Համլին օլմուշ տըր: Պէպէք՝ երմէնի կէնճլէ-
րին Ամէրիգա սիսթէմիյլէ թալիմ ու թէրպիյէ
օլուհաուղարը պիր միւէստէսէ օլմուշ տըր:
Մր. Համլին՝ Շարգատ թէպչիր ի պէշարէթ-
տէն ղիյատէ թալիմ ու թէրպիյէ էմրինտէ
խըղմէթ էթմիշ օլան պիր Միսիօնար օլմուշ
տըր:

1840-1871, օթուդ սէնէտէն ֆաղլա պիր
միւտտէթ զարֆընտա, Պէպէք մէքթէպի՝ Մի-
սիօնարլարըն վէ երմէնի Փրօթէսթանլարըն
մէրքէղի օլուպ, երմէնի Փրօթէսթանլարընըն
իւք բէհպէրլէրի պուրտան հէթիշտիլէր:

Պու ուղուհ միւտտէթ զարֆընտա թահսիլ
էթմիշ օլան թալէպէլէրին լիսթասը մաէթ-
թէսիւֆ մէֆգուտ իսէ տէ, մէգքիւր իւմի
միւէստէսէնին իյֆա էթտիյի խըտէմաթ հագ-
ղընտա պիր թասսավվուր վէրմէք իչիւն պիր
ղաշ ղէվաթը գարիյուհա թագաթիմ էթմէք իս-
թէրիդ:

Իսթանպուլուն Լանկա մահալլէսինտէ այնի
վազըթտա նէճիպ պիր վալիաէ տախի օլան
միւնէվվէր ֆիքըրի պիր դատըն վար իսի:
1840տան սօնրա Իսթանպուլտա հէրլէչէն Մի-
սիօնարլարըն խըղմէթլէրինէ տէվամ էթմէյէ
պաշլամը վէ էվլատընը պիր ատէմ մագամըն-
տա կէօրմէք արղուհընտա պուլուհմուշ իսի:
Էվլատըն Յակոբը՝ Գուլմ գափուտաքի Մայր
Վարժարանա կէօնտէրիյօր իսի: Պիր կիւն օ-
նուհ էլինտէն թութարագ Մր. Համլինէ կէ-
թիւրիւր վէ անըն հիմայէսի ալթընտա թալիմ
օլմասընը արգու էտէր: Մր. Համլին մաէլ
մէմուհիլէ Յակոբը գապուլ էտէր վէ 14 սին-
նինէ գատար անըն էլի ալթընտա թալիմ օլուհ-
տուգտան սօնրա, 15 սիննինտէ Ամէրիգայա
կիտէր: 4 սէնէ սօնրա թէքրար Իսթանպուլա

ավատէթ էտէրէք, քէնտի թէչէպպիւսաթը
չախսիյէսի իլէ իլէրի կիտէր: Պու զաթ՝ Իս-
թանպուլուն իւք սէնաաթքիար միւնէլլիտի օ-
լուպ, ախիւրէն երմէնի Փրօթէսթանլարընըն
Ազգապիտի օլան Յակոբ էֆ. Մատթէոսեան
տըր:

Իշթէ սինն ի սէպավէթինտէ էօքսիւզ գալան
պիր պաշգա կէնճ, Համրարձուլմ Ճիզմէճեան:
1847տէ հէնուդ 12 սիննինտէ Իքէն քէնտինի Սր.
Փրիլիչ Ազգ. Որբանոցընա գօրլար իսէ տէ, ասի
վէ աթէչի թապիաթը օլան պու կէնճ՝ ու-
ղուհ միւտտէթ գալամայարագ պիր կիճէ եա-
լըն այագ Որբանոցտան գաշար վէ Պէպէքտէ
Մր. Համլինէ միւրաճէաթ էտէրէք անըն ա-
յաղընա տիւշէր: Համլին անը հիմայէ էտէր:
Պուհտան սօնրա պու կէնճ մէյտանը ֆաալի-
յէթէ աթըլարագ սախթէ պիր իսմ թաշըր:
Օ հալա պու սախթէ իսմիլլէ եաշայօր: Պու
չօճուդ Արմենակ Հայկունի տիր:

Իշթէ պիր պաշգա սիմա տահա, թէքրար
Իսթանպուլուն Լանկա մահալլէսինտէ թէվէլ-
լիտ էտիպ իւշ պիրատէրլէրտէն էն քիւլիւլի
պուլուհան Ստեփան Իսթիւհան: Մր. Համ-
լինին իւք թալէպէլէրինտէն պիրի օլուպ Պէ-
պէքտէ թահսիլ իւմ էթտիքտէն սօնրա Ին-
ճիլի քիլիսանըն իւք վաիլլէրինտէն պիրի օլուր:
Բէգա, Աւեսաքեդին մուհարրիւր օլուպ Բիւրա-
կըն դաղէթասընըն տախի միւէսսիսի օլմուշ
տըր: Անըն մուխթապար թէրճէմէ ի հալընը
եաղմը օլան Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեանըն շէհա-
տէթինէնազարէն, օ՝ երմէնի Փրօթէսթանլարըն
զուհուր վէ թէրագգիսինին պիր թարիխինի
թահրիւր էթմիշ տիր:

Մէճնուլ վէ քիւլլիյէն պաշգա պիր սիմա
տահա: Թաշըալը Կարապիտ Վարժապիտ իս-
մինտէ իւմէ ֆէվզէլատէ խահիշքիար պիր կէնճ՝
էվվէլա Մուշտա Ս. Կարապիտ Վանքընա միւ-
տավէմէթ էթտիքտէն սօնրա Իսթանպուլա կէ-
լիւ վէ Պէպէք մէքթէպինէ տախիլ օլուր:
Պիւմէյիդ նէ՝ սէպէպէ մէպնի տիր քի, Ա-
մէրիգալարըն թալիմ ու թէրպիյէսի՝ պու թա-
լէպէնին տախիլի ատէմինի վէ միլլի հիսսիյա-
թընը թէպտիլ էթմէտիքտէն մատա անը սէր-
պէսթ վէ կէնիշ էֆքիարլարլա տօլուուրմուշ տըր:
Իշթէ պու Կարապիտ Վարժապիտ սօնրատան
Վաղարշակիւրտտէ քահանայ օլարագ Տէր Գէորգ
Իսմինի ալըր:

Քուհտան պիր սէնէ էվվէլ վէֆաթ էտին
Տիվրիլլի իսթիյար Ինճիլի քիլիսա վաիդի Վեկ:

Համարածումնան, քէղա Պէպէք մէքթէպինտէ Տօզ. Համլինին թալէպէլէրինտէն պիրի օլմուշ տըր:

Պու. կէնճլէրին լիսթասընը ուղաթմադ իսթէմէզսէմ տէ, իքի զաթը տախի զիքը էթմէք իսթէրիմ, զիրա պունլարը զիքը էթմէյէրէք եարը պուչուգ պրազմըջ օլաճագտըմ: Պունլարտան պիրի Պէպէքսէն սօնրա Բօպէրթ գօլէճինտէ տախի Տօզ. Համլինին թալէպէսի պուլունմուշ օլան Փօօֆ. Յ. Ճէճիզեան, տիկէրի իսէ Վէր. Գ. Պաղտասարեան տըր: Պու. սօնրաքի զաթ, քէնտի էյթմաթիսանէսիյէ զանն էտէրսին թամմ Տօզ. Համլինին իզինի թագիպ էսիյօր:

Պունլար կիպի տահա նիչէլէր Տօզ. Համլինին չայիրալէրի օլմուշլար տըր: Պէպէք՝ էրմէնիլէրին թալիմ ու թէրպիյէսի նօղթա ի նազարընտան պիր միւնիթ մէրքէզ օլմուշ տըր: Օրտա հազըրլանանլար հալընըզ բուհ իչճիլէրի օլմալպ, ֆիքը վէ գալպ իչճիլէրի օլմուշլար տըր: Մուհարրիլէր, սանաթթեարլար, իսթիպլէր, բուհպանլար, ալամը նաստան պիր չօպլար, մաղտուրլար, մաղլումլար, եթիմլէր, ֆիքրի թալիմլէրինի հէփ պուրտա ալալլար: 19ընճը ասրտա, օ՝ էրմէնի իտատի մէքթէպլէրինտէն պիրիսի օլուպ, քէնտի մուհիմմ խըզմէթինի իյֆա էթտի:

Անըն խըզմէթի քէսիր իւլ թարաֆ տըր: էրմէնի Փրօթէսթանլարը իչին Պէպէք մէքթէպի, Միսիօնարլար թահթը խտարէսինտէ տօղրուտան ֆաիտէլի օլմուշ օլտուղու կիպի, տօլալըտան տախի ֆաիտէլի օլմուշ տըր: էրմէնի Ամիրալար էվլէլա գօվալայըչա պաշլարլարտա՝ տա, սօնրատան էրմէնիլէր արասընտա օ կիպի մէքթէպլէր թէսիս էթմէյէ սէվգ օլունուրլար: Ամիրալարըն թագեիզի իւզէրինէ Ստեփաննոս Աղաւնի Պատրիարք, Պէպէքտէ թահսիլ էտէն 12 էրմէնի թալէպէլէրինին լիսթասընը հափար քի անլէրի կէրի ալսըն: էրմէնի ֆաթրիզի մէզքիւր 12 չայիրալէրէ չէօյլէ սէօյլէյօր իտի: «Չօզ կէչմէզտէն օ էճնէպիլէրին մէքթէպիլիտէն տահա մուսթաղամ պիր մէքթէպիմիզ օլաճագ վէ սիզ հէփինիզ տէ մէմնուն գալաճագընըզ:» Ստեփաննոս Պատրիարք, Սկիւտար Ճեմարանընը իյմա էտիյօր իտի: Համլին միւլէս սէսէսինին պիլվաաթթա ֆաիտէլէրինտէն պիրի տէ չու օլտու քի, Պէպէք մէքթէպիլիտէ պազարագ, պու. Սկիւտար Ճեմարանընըն փըրօղրամ վէ ինթիզամընը տահա զիյատէ հիւքսէլթմէյէ ճէհտ օլունտու:

Թէքրար, Պէպէքտէքի Փրօթէսթան մէքթէպիլին սէպէպիլիտէն իտի քի, Ճիզվիթլէր 1841 Մայիստէ, Տօզ. Համլինին մէքթէպի աչմասընտան 6-7 այ սօնրա, պիզզաթ Պէպէքտէ Միսիօնարլարա բէգապէթ էթմէք իչին, Ճըրանսըզ գօլէճինի թէսիս էթտիլէր: Լաքին պու գօլէճ՝ էրմէնի կէնճլէրինի քէնտինէ ճէլպ էթմէյիպ թալէպէլէրի տահա զիյատէ իթալիանլար վէ Ճրանսըզլար իտիլէր:

Տօզ. Համլինին իյֆա էթտիյի խըզմէթլէր հալընըզ Պէպէքէ միւնհասըր գալմամըչ իտի: էրմէնիլէրին թալիմ ու թէրպիյէսի էմրինտէ օ եէկեանէ սիմա տըր: Պու. աճայիպ զաթ՝ քէնտինին պիւր Միսիօնար վէ պիր միւլպէչիլիտէն զիյատէ պիր մուալլիմ օլտուղունու կէօսթէրմէք իչին Միսիօնարլըզ խըզմէթինի թէքք էտէրէք խօճա, փրօֆէսօր օլտու:

Բօպէրթ Գօլէճինին թէսիսիյէ, տօզ. Համլին՝ Շարգըն վէ խուսուտա էրմէնիլէրին վէ Պուլղարլարըն մուալլիմլէրինտէն պիրի օլմուշ տըր: Իլէրիտէ պու մէսէլէյէ թէքրար իրճաը նազար էտէճէլիզ:

Փագաթ պուրատա իքի լուղէթ իլավէ էթմէք իսթէրիզ: Միսիօնարլար՝ իլք տէֆա քէնտիլէր վէսաթի չայիսիլէրի իլէ, Լաքին կիթտիքճէ եէրլի էրմէնիլէրին իլթիրաք վէ թէչէպպիւլէրիլէ, մէքթէպլէր քիւչատ էտէրէք պունլարըն ատէսի 1840տա իքի օլմուշ իսէ տէ, սօնրատան թէքէսսիւր էթմիշ տիր:

Ձիյրտէ ճալիպ ի տիզաթ պիր իսթաթիսթիզ պիր ճէտվէլ գօյօրուզ: Պունտաքի բագամլար ֆէվզէլատէ պէլիզ սիրլէր:

1855տէ Թիւրքիտա քիւչատ էտիլմիշ օլան Միսիօնար մէքթէպլէրինին սայըսը, չունլարտան իպարէթ իտի: 44 իպթիտաի մէքթէպ, 44 մուալլիմ վէ 1,151 չայիրալէր իլէ: 71 թալէպէսի օլան 3 իլմի իլանի մէքթէպի, 1,025 թալէպէլէրի պուլունան 1 լէյլի գըզլար մէքթէպի: 1871տէ, պու սայըլար փէք չօզ թէղայիւր էթմիլլէր տիր: Իպթիտայի մէքթէպլէրին սայըսը 222 մուալլիմ վէ 6,891 թալէպէլէրի իլէ 178է պալիզ օլմուշ տըր: Իլմի իլանի մէքթէպ վէ հա թէտրիսաթընըն ատէտի 9ա, թալէպէլէրինին քի իսէ 153է պալիզ օլմուշ տըր: Լէյլի գըզ մէքթէպլէրինին սայըսը օն գաթլանարագ 10ա, թալէպէլէրինին սայըսը իսէ 246յա պալիզ օլմուշ տըր: Պունլար իւզէրինէ 128 ատէտ, 8,790 թալէպէլէրի օլան կիրալի մէքթէպլէրի տախի գամմ օլունմուշլար տըր:

Շուրապը սահիւ տիր քի, մեղքիւր միւս-
սէսէլէրին քեաֆֆէսի հալընրդ էրմէնիլէրէ
թախսիս օլունմուշ օլմայըպ Բուսլար վէ եէ-
հուտիլէր վէ եա սաիր միլլէթլէր իչին տախի
աչըլանլարը վար տըրլաքին գապուլ էթմէլի-
սիդ քի, էրմէնի մէքթէպլէրինին վէ թալէպէ-
լէրինին սայըսը պու խթաթիսթիքտէ, օլտէ
70տէն ֆաղլա խտի:

Պինաէն ալէյ, Ամէրիգալը Միսիօնարլարըն
թալիմ ու թէրպիլէ նօղթաի նազարընտան
պիղէ կէթիրտիլլէրի վէ պիղտէ ուլանտըր-
տըղլարը հարաքէթ, զաիֆ պիր հարաքէթ
տէլիլաի:

ԳԵԼԹՏԼԵՐԹՆ ԶԹԵՐԹՆԷ

Իչէրինտէն րահաթ էտէն մուգատտէսլէր,
իման իլէ սէնի իղրար էյլէրլէր,
Անլէր իչին եա Բապպ սանա համո սէնալէր,
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:
Գայա, գալա, գուլվէթ օլտուն սէն անլէրէ,
Բապպ ինէասքեար, գատիր սէրտար չէրի
ճէնքտէ,
Նուրը ճէլիլ, աղիմ տէլիլ մաիուֆ լէյլտէ:
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:

Բիա՛նքի սէնին սատըզ վէ մէրտ առքէրլէրին,
ճէնա էյլէսէ միալ ի գատիր ֆաթիհլէրին,
վէ քէսպ էթսէ անլէր իլէ թաճը զէրին,
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:

Ա՛հ, նէ՛ ճէլիլ պու ըէֆագաթ վէ նէ՛ աղիլ,
Պիզ միւճահիտ անլէր իսէ օլմուշ թաղիլ,
Պիր իղսէնտէ եա Բապպ Յիսուս պիղ ճիւմլէմիլ,
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:

Ճիհատ օլսա չէտիտ, մուհարէպէ մէտիտ,
Թանին էտէր գուլազլարտա համոը ֆէրիտ,
Ճէսուր օլուր գալպլէր վէ պաղուլար հատիտ,
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:

Ալթուն կիւնլէր դուրուպ էտէր էնճամ զարպտա,
Ղալիպ օլան պուլուր րահաթ կէօք վաթանտա,
Թաթլը ճէննէթ խօշ մէսէրրէթ վէրի ճանա,
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:

Իչթէ տահա ճէլիլ պիր կիւն էտէր իչրազ,
Մուգատտէսլէր գըյամ էտէր զայէթ փարլազ,
Ճէլալ իլէ կէլիլ օլ մէլիք ի մութլազ,
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:

Իրսալ էտէր հէր թարաֆտան գարա տէրհա,
Հատտըզ ճիւնուս կէօյին ինճու պապլարընա,
Համուլար օլտուն ֆէտէր, Օղուլ, Բուհիլ
Գուստա,
Ալէլո՛ւհա, ալէլո՛ւհա:

Ինկիլիզհէսէն միւքտիմ
Հ. Յ. ԱՇՃՍԱՆ

Միւսիլիֆ
W. W. Hoæ

ՏԻՆԻ

ԽԱԶԵԱԼ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

ՎԵՐ. ՍՏԵՓԱՆ ԲՈՎՄԱՍԵԱՆ, ՀԱԼԷՊ

«Արանըղտա Յիսուս Քրիստոստան, պէլի՛,
սալպ օլունանտան զայրի պիր չէյ պիլմէմէյէ
գարար գըլտըմ:»

«Քրիստոս Յիսուս Բապպըմը պիլմէքլիյին
Փաղիլէթի իչին հէր չէյ զարար հէրինէ աատ
էտէրիմ:»

Քրիստոսու ինչիւր Յիսուս հալինտէ պիլ-
մէք, պու խտի Պօղոսըն հայաթընըն մագսէտի:
Կորնթոս քրիստէսի կիպի հիքմէթ ի տիւն-
հէվլիյէյէ մաիլ վէ ֆըրգալարա միւնդասէմ պիր
քիլիսէյի, պու եիւքսէք սէվիյէյէ գալտըմազ
իչին նէ՛ ուսուլ թուլմալը խտի: Եէհուտի-
լէրէ թէօքէզ վէ Եունանիլէրէ սէֆահէթ օլան
խաչ վազաւտընը աորըն զէվզ վէ միգաճընա
ուլաուլմազլէ՞ մի, անլէրին իզզէթ ի նէֆալէ-
րինի օլսալամազլէ՞ մի, հօղսա իրիսթիյանլըզը
տիկէր ֆէլսէֆի թանդիմլէրլէ սուրի պիր իթի-
լաֆա կէթիրմէյէ չալըճմա՞զլէ մի էմէլլինէ վա-
սւլ օլաճագ խտի:

Բէսուլ պունլարըն հիչ պիրին ի կալիմատը:
Վազթընըն իլմ ու մէտէնիյէթ մէյվաւը հէմ տէ
ֆէսաւտըն մէնֆուր պաթագիսանէսի օլան
Կորնթոստա ինչըն պայրազընը տիքտի, անը
էն սատէ վէ թամամ մանասընտա ճիւմլէնին
էօնիւնէ գօտու վէ տէտի, «Արանըղտա Յիսուս
Քրիստոստան, պէլի, սալպ օլունանտան-զայրի
պիր չէյ պիլմէմէյէ գարար գըլտըմ:» Աճաի՛պ,
ատէմ պու դատար տա տէյիչէպիլի՛ր մի իմիլ:
Կամաղիլէլին զայյուր չայիրաի, պի սուչ գան
իլէ լէքէլի, քիլիսէյի վէ իրիսթիյանլըզը պէ-
չիյինտէ պօղմազ գատտըյլէ թուլուլմուշ գատ-
տար միւթէասսըպ պիր չախս, սալահը իլէ
միւթթէխիր քէօր Փարիսեցի, Անա գարչը տէփ-
տիլի իչին պէրիտէն ափանսըզ էօյլէ պիր
տարպէ հէտի քի՛ պիր տահա օ թէէսիր ալ-
թընտան չըղամատը, անտէն պաչալարազ իլա
նիհայէթ իւլ էօմր պու ատէմին պիւթիւն աչգ
ու սէվտասը մաուլուպ Յիսուսու պիլմէք, սէվ-
մէք, անա պէնգէմէք, անը եաչամազ, անըն
րուհընտան տօլմազ վէ պէչարէթինի թէպչիր
էյլէմէք օլտու:

Իչպու միւթալէաթըմըղտան չու պիր գաչ
ամէլի նէթիճէլէրէ գլաղուզանըրըզ:

1. Ինչիւր Յիսուսու չախսէն պիլմէք պի-

զիմ հայաթըմըղըն մագսէտ վէ էնճամը օլ-մալը տըր: Նի՞չիւն. չիւնքի իւստու-տա, կիւնահքիար մախլուդ ետրինէ քէնտինի գուրպան սունան խալիգի վէ տունեայը խէ-լաս էթմէք իչիւն մուհապպէթ վէ թէնէզղիւ-լիւ իլէ ինսանլարը քէնտի իլէ միւսալահայա վէ միւլադաթա կէթիրմէք իւզրէ թէնէսսիւս էտէն Ալլահը կէօրիւրիւզ: Իմաի պէօլէ պիր Ալլահա տօղրու ագսէս ֆարզըմըղ, խաչտան նիւպէան էտէն իլահի մուհապպէթ դանընա գալպէրիմիդի, անըն բուհուհուն թէնտիր վէ ամէլինէ պիւթիւն վարըղըմըղը տախմա աչըզ սաղլամագ վէ անը չախսի Բապըմըղ, խէ-լասքիարըմըղ, Ալլահըմըղ, հիքմէթիմիդ, սա-լահ վէ գուտսիյէթիմիդ տէյու գապուլ էթմէք տիր: Պունտան նօզսան մուգապէլէ իլէ անը իգնա էտէմէզիւզ: Շու հալտէ հայաթըմըղըն հէր հանկի տաիրէսինտէն անը գալտըրմագ հախօսա անա լայըզ օլտուղու մէվլէիլ վէրմէմէք, մանէ-վի շահ տամարըմըղը քէնտէք տէմէք տիր:

2. Խրիսթիյան մինպէրլէրինին իչի:

Կէրի իւստու Բրիստուս տէօնմէք օլմալը տըր:

Պօղոսըն մինպէրի վէ վաղը պու մէրքէդ-տէն մուհիթէ սաղըլըրտը: Անըն իչի՝ քէնտի-նին պիւտիլի Բրիստուսու հէր քէնէ պիւտիրմէք, լիսան վէ էօմր իլէ անը թէպչիր խի:

Տէրին էտէֆ իլէ տէմէլիլիլ քի, զէմանէ-միւղտէ նիչէ մինպէրլէրիմիգտէն Բրիստուս ա-չաղը ալընմըչ տըր: Ինճիլին էն էսասի հա-գիգաթը իւստու Բրիստուս Բրիստուս տըր, մին-պէրին սահիպի վէ բուհու օ տըր:

Մինպէր՝ միլլի, իւնսի, սիյասի, ֆէլսէֆի մէսէլէլէրտէն պահա էտէմէք, ային ու մէրա-սիմ կէօսթէրէմէք, պէլաղէթ ոսթաճագ մա-հալ տէյիլ տիր: Մինպէրին խըտմէթի իպա-տէթ տիր, վէ Բրիստուս օ խըտմէթին մէր-քէզի օլմալը տըր: Բրիստուստա Ալլահ, հա-գիգի ինսան օլան Բրիստուս, էօլէն վէ զը-յամ էտէն Բրիստուս, հէր իման էտէնէ չէրիա-թըն թէմամիյէթի օլան Բրիստուս, էլհասըլ, իւստու Բրիստուս ճիւմէլէ էվսաֆ վէ ալաղալարըլէ մինպէրին մէվլուլ պահսը օլ-մագ կէրէք տիր:

14. Ինճի Լուի պիր Փրանսըղ վաիդինի պէ-լաղէթ վէ իղթիտարընտան տօլայը մէտն էթ-տիյինտէ միւսալիլէյն շու ճէվապը վէրտի. «Բեա՛շքի, վաղարըմ իւստ մըլալանա իտի տէ, հէր քէս անլէրտէ սալթ Բրիստուսու կէօրէ ի-տիլէր»:

Տիւտար քիլիսէ պաշ պապալարընտան պի-

րինին շու քէլամը չայան ը թագտիր տիր: Օ տէմիլ տիր քի «Սէմավաթ մինպէրիմ, խէլաս պուլմուլարըն օրտուտու սամիյունըմ. էպէտի-լիք կիւնիւմ օլսա, պէնիմ պէս պիր քնաքանըմ վար, իւստու Բրիստուս Բրիստուս»:

3. Խաչեալ Բրիստուս՝ Խրիսթիյան ճիւստընտա միւսինին եկեանէ միւլէվլիլ վէ գուլվէթի օլ-մալը տըր: Պօղոս պունընլէ Խրիսթիյան պէ-հատըրըղընա չէրէֆ կէթիրէն դահրամանլար արասընտա էն իւսթ սաֆֆտա տուրապիլտի: Աթիյանըն ֆէյլէսօֆլարընա, Փիլիպպէսին զըն-տան վէ զինճիլլէրինէ, Եփեսոսըն հիւճիւմլէ-րինէ, Լիսթրանըն ընճիլլէրինէ պունըն իլէ տա-յանապիլտի: Էնճամ Բօմատա մէվլին էյի-յինտէ պիլէ ֆէրահ վէ գանի գալպ իլէ տէյէ-պիլտի, «Պէն դուրպան կիպի թագտիր օլուն-մագ իւզրէ իմ, ինթիգալըմըն վաղթը կէլմիլ տիր, էյի ճիւստը պիլթիրտիմ, սէֆէրի իթ-մամ էտիպ, իմանը հիլֆիլ էյլէտիմ, արթըգ պէնիմ իչիւն սալահըն թաճը հաղըր ալըր»:

Միւլէվլիլիլ հէր չէյէ գատիր օլան Բապալ խի: Հէր հանկի պիր ալաղատան վէ թէշքիլաթ-տան Բրիստուս վէ անըն մուհապպէթի գալ-տըրըլըրսա անտէ թէարըուզի վէ թէտաֆիլի գուլվէթ գալ օլուր: Պիլաքս, իւստու Բրի-ստուսըն հայաթ սըրըր էօրէնիլիլ, վէ հայաթա թաթպըգ էտիլիլտէ, քիլիսէ տիրիլիլ, պէ-յիւր, անըն աղալարը գուտսիյէթ վէ գուտ-րէթ կիլինիլլէր, հէյէթ ի իճթիմաիյէ մէսուտ վէ միւպարէք պիր ուխուլվէթ թէշքիլ էտէր վէ ատէմլէր պաշգա ետրտէ պուլամատըղարը սիրուր վէ սէլամէթ ի տէրունիլէյի անտէ պու լապիլիլլէր:

«Ձիրա Բրիստուսըն մուհապպէթի պիլի մէճպուր էտէր, զիրա էյէր պիրի ճիւմէլ իչիւն էօլտիւ իսէ, պունտան թահգիլ էտէրիլ քի ճիւմէլտի էօլտիւ, թա քի հաչայանլար քէն-տիլէրի իչիւն տէյիլ, անճագ քէնտիլլէրին եօ-լընա էօլէն վէ գրյամ էտէն իչիւն հաչայալար»:

ՊՐԻՍՏԱՆ

Հէր աթա քէնտի էվլատընըն մէսուտ օլ-մասընը իսթէր: Սէմավի ֆէտէրիմիլ տախի պիլիմ սաատէթիմիլիլ արգու էտէր: Ֆամիլիա պիր միւլէսսէսէ իլահիլլէ օլուպ, մագսէտի ինսանըն սաատէթինէ խըտմէթ էթմէք տիր: Ալիլէ էօմրիւ՝ տօղրու հաչանըլտըղը թագտիր-տէ, մութլագա խալիս սաատէթ իլէ նէթի-ճէլէնիր:

Ատէմլէր արասընտա իթթիհատըն էն դա-վի պէնտի Խրիսթիյան Մուհապպէթի տիր: Պու քէյֆիլլէթ ֆամիլիա տէրունիլտէ տախի այ-նէն պիր տիր: Նիքեանըն միւլէրիւ մուհապպէթ

տիր. մուհապպէթ իսէ Ալլահտան տըր: Հագիգի հէքվիճուտըդ անձագ օլ խանէլէրտէ պուլուճըր քի՝ օրատա զէվճ իլէ զէվճէնին գալպինսէ Բրիստոսըն Բուճը սաքին օլուր:

Ֆամիլեա տէրունինտէ էն պէօյիւք գուվվէթ գարը տըր: Սէլամէթ ու սաատէթին անախթարը չօգճա անըն հէտինտէ տիր: Ֆամիլեա պիր փատիչանլըդ տըր քի՝ անտէ թաճ՝ զէվճին պաշընտա իսէ տէ, ասա ի հիւքիւմէթ զէվճէնին էլինտէ տիր: Գօճասընը խտարէ էթմէյէն ֆիրասէթլի գարը սահա տօղմամը տըր:

Գարը թափֆէսի հէր շէյտէն զիյատէ Տին ի Մէսիհիյէ միննէթտար տըր: Յիսուս՝ նիսանըն խէլասքիարը օլտու: Ինձիլ՝ գարընըն մէվգիլինի հէքտէն թէպտիլ վէ թէրֆի էթտի: «Նե գոռ, նե հիւրի վար, նե հրֆի, նե սե սիշի վար: չիւն-ֆի ճիւնիկիդ Յիսուս Բրիստոսա պիւր սինիդ:» Պու քէլամ Բրիստոսըն Բուճընտան տօղտու:

Բիլիսէ ի Մէսիհի նէ՝ աճիպ գարըլար հասըլ էթտի: Ճէն. Պութնըն զէվճէսի Կատարինէ, Յով: Ուէսլինին վալիտէսի Սուսաննա, Ոգոստինոսըն վալիտէսի Մօնիգա, Ոսկեբերանըն վալիտէսի Անթուսա, Տիմոթէոսըն վալիտէսի Եւսիկէ, Ակիւղասըն զէվճէսի Պրիսկէ, Յիսուսըն վալիտէսի Մարիամ — պունլար թալիսին պիրէր միւճիզէսի տիր:

Պօղոսըն էն զիյատէ միննէթտարըդ հիւսիլլէ զիքը էթտիլի պիր գարընըն իոմի Պրիսկի տիր: Այլարճա անըն էվինտէ միւսաֆիր օլտու: Անըն խանէսի չէհրաէն չէհրէ կէզէն պիր Ազօթարան խտի: Կորնթոս Բիլիսէսի օրատա տօղտու: Մուհապպէթին վասֆը (1 Կորն. 13) օրատան հազըլտը: Անըն ֆէտաքեարըլը իլէ (Յփեսոստա) էօլիւմաէն գուրթուլտու: Անըն թէշվիգի իլէ Բօմայա Ինձիլի վաղ էթմէք թասափուլընա կէլտի:

Բէսուլ մահպէստէն սօն մէքթուլընըն սօն սէլամընը մէքքիւր խանէյէ խիթապ էթտի: «Պրիսկիյի վի Ակիւղասա սեքաւ հյի» (2 Տիմ. 4. 19). Ազ սօնրա չէհիւ օլտու: Աճէպա պուտօթլուդ պիթտի՝ մի: Իմքեանսըդ: Ճէսէտ էօյիւր, ամմա մուհապպէթ էօլմէզ: Մուհապպէթ Այլահ կիպի լայէմուլթ տըր: Բրիստոստա սէվիլիւլէր Սէմատա երնէ գալուչուրլար:

Օլ միւնկվիկեր մեսիհեմսե

Կեօգսեկ եաշ սիլիկիր.

Այրընըլար պիւլիշեմի,

էօյիւմ ֆեկիսի հօյիւր:

Մ. Կ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՏԵՕՐԹ ԵԱՓՐԱԳԼԸ ԵՕՆԱՍ

2.

Մանսուր՝ օղլու էօմէրի պու Պէտէվի գաւըլա թէսլիմ էթմէք իլէ փէք ագիւանէ պիր իշ թուլթմուշ օլտու: Իլք կիւնտէն իթիպարէն մէրդումէ չօճուղա պիւլ էօզ վալիտէ կիպի մուգալլէտ օլտու: Վէ պու իքի չօճուղար Հալիմէնին չատըրընտա պիրլիքտէ էօզ պիրատէրլէր կիպի հաշատըլար:

Լաքին պու իքի չօճուղար պիրպիրլէրինտէն նէ՝ գատար ֆարգլը խտիլէր: Ապտուլլահ ինձէ, ուղուն պօյլը, չէվիք, գուվվէթլի, կէօզլէրի փարլադ, սիմասը ճալիպ պիր օղլան խտի: Մանսուրըն օղլու իսէ, քէօմիւր կիպի սիյահ, պօյնը գալըն վէ հասսը, Հապէշի իլէ Մըսըրը միւլթէլիթի չիրքին պիր չօճուղ խտի: Լաքին Հալիմէ իքիսինէ տէ այնի տըզգաթլէ մուգալլէտ օլուր խտի:

Ապտուլլահ պէօյիւտիւքճէ ախտ պուլուճուտուղը նէճիպ աշիլթէթին նէճիպ խասսիլթէթլէրինի կէօսթէրիրտի: Էօմէր իլէ օլան մուամէլէսինտէ, տալիմա անա իքրամ էտէր վէ էօմէր՝ պաշգալարը իլէ գալղա էթտիլինտէ, Ապտուլլահ տալիմա անըն թարաֆընը թուլթար վէ գուվվէթ ու մարիֆէթիլլէ անը մուհաֆազա էտէր խտի:

Ապտուլլահ աթլար վէ թալլար իլէ օյնար, տէվէլէրին տիղ չէօքսիւրմէյէրէք սըրթլարընա չըզար վէ հէր տէլլիյէ սօղուլըր խտի: Մըսըրը իսէ չատըրըն էօնիւնտէ հասըրըն իւզէրինէ պաղտաշ գուրարադ օթուրուր վէ սաաթլարճա ույուրտը: Պաշգա չօճուղար կէլտիլինտէ օնլար իլէ ալըշ վէրիշ էթմէյէ չալըշըր խտի: Պէնի Ամիր՝ էօմէրէ «Բիւլիւք թիւճմար» տէր խտի:

Օն հաշընա վարտըլարընտա, Ապտուլլահ պիր Պէնի Ամիր չօճուղունըն պիրմէսի լազըմ կէլէն չէյլէրին ճիւմէսինի էօյրէնմիշ խտի: Բէնտի էճտատընըն խտիլէրինի, աթլարըն ճինսլէրի վէ րէնկլէրինի պիրլի, կէճէլէյին ելըտըլարտան վէ կիւնտիւղիւն կէօլիլէրտէն սաաթլը պիրլի, վէ աշիլթէթլէրինին հէփ չարգիլէրինի թէրէնիւմ էտէպիրլի խտի: Դըլըճ, թիւֆէնք, ճըրըտ գուլանմայը էօյրէնմիշ խտի:

Հալիմէ էյի պիր Միւսլիման օլտուղունտան ճիւմէ գուվվէթ վէ հիքմէթին Ալլահտան կէլ-

տիյինէ ինանըր իտի : Մէրգուռնէ պոռնւարա պէշ վաղթ նամաղը էօյրէթմիշ օլարազ, անլէրէ քէլիմէ ի չէհատէթի տէ թարիֆ էթմիշ ի տի : Հալիմէ՝ պու չօճուզլարա Այիշէնին կիւզէլ նասիհաթլարընտան տա էօյրէթմիշ իտի : Հաղ-րէթ ի փէյզամպերին զէվճէսի Այիշէ՝ քէնաթիմ-տէն սիւալ էտէնլէրէ չու նասիհաթլարը վէրիւր իտի : «Ունուլմա քի անճազ պիր Ալլահ վար, իմանը հըֆզ էթ, մալիւմաթտա նէմա պուզ, տիլինէ կէմ վուր, զաղապընը զապթ էյլէ, չէրը իլլէմէքտէն սազըն, էյիլէր իլէ հաշա, գօնչունըն զապահաթլարընը սէթր էյլէ : Գու-զարայա սատազա վէր, սէմատա միւքհաֆա-թա միւնթաղըր օլ :»

Պիր կիւն չատըրա պիր իիթիյար չէյի կէլտի : Պու զաթ՝ գահիբէնին էլ Հազար մէքթէ-պինտէ օգուռուզ օլուպ : Գուրանը պիլիւր վէ Ալլահըն 99 խիմլէրինի վէ ֆաթիհէյի հազա-պիլիւր իտի : Պու իիթիյար՝ Հալիմէյէ հաղաշըպ, անա պիր գաշ սէօզ սէօյլէտի վէ անտէն պիր քէսէ փարա ալարազ, կէլիպ չօճուզլարըն հա-նընա օթուրտու՝ վէ անլէրէ ելիթ պա էօյրէթմէյէ պաշլատը : Շէյի՝ էօմէրէ իլք տէրսինի վէր-տիքտէն սօնրա Ապտուլլահըն եիւզիւնէ պիլէ պազմայորազ պրազըպ կիթտի : Էրթէսի կիւն իօճա կէլմէզտէն՝ Հալիմէ Ապտուլլահըն չէօլէ սիւրիւյէ կէօնաէրտի : Լաթին օրատա հաղընըպ տէյիլտի, տայըսը Հաֆըզ օրատա իտի : Հա-ֆըզ՝ պիր ալաղը թօփալ, պիր կէօղիւ քէօր, եինէ տէ ճէսուր պիր աքքէր, վէ էյի պիր Միւսլիման իտի : Հաֆըզ՝ Ապտուլլահըն թա-լէպէ օլմասընը իթթէմէզ իտի : Անճազ չատըր-տա հաղընըպ պուռնուսուզլարընտա Հաֆըզ՝ Գուրանտան անա այէթլէր սէօյլէր վէ չօճուզ անլէրի էլպէր էտէր իտի : Պիր միւստէթ սօնրա Ապտուլլահ պիւթիւն Գուրանը էլպէր էթտի :

Պու չէօլ էվլատը Ապտուլլահ՝ կիթտիքճէ կիւզէլլէնմէքտէ իտի : Օ՝ ուզուն մազի էնթարիյի կիյիպ, պէլինէ քէմէրի պաղլայընճա, սաչարը գըվըրմ գըվըրմ պօյնընտան աչաղը էնէր վէ կէօզլէրի սէմատաքի երլարըլար կիպի փարըլ փարըլ փարըլ իտի : Օ՝ էլինէ փարըլազ մըզ-րաղը ալըպ, թէմքիլի պիր սուրէթտէ եիւ-րիւյիւնճէ, հէր քէս օնտա Յալսիֆ Գեղեցիկին հիւնիւնիւ կէօրիւպ հայրան օլուրլարտը : Վէ գուլունըն աղըլնտան թաշը հուվարլայըպ, տալարլար իլիւն սու չէքտիյինտէ, գարըլար, «Մաշա՛լլահ, պապասը կիպի կիւզէլ վէ ելիթ օլաճազ տըր :» տէրլէր իտի :

Սէնէլէր միւրուր էյլէտի : Էօմէր 15 հա-շընա գատէմզէն օլտու : Պիր աղչամ, պու իքի պիրատէրլէր սահրատան կէլտիքլէրինտէ, չա-տըրըն գափուսընտա պիր գաշ տէվլէր վէ պիր գաթըր կէօրտիւլէր :

«Պու գաթըր նէրէ՞տէն կէլտի :» տէտի էօ-մէր :

«Սէնին փէտէրինին գաթըրը տըր :» տէտի պու հէնի կէլէն էֆէնտինին խըզմէթճիտի :

«Փէտէրիմ քի՞մ տիր» տէյու սիւալ էթտի էօմէր :

Քէօլէ ճէվապէն, «Սէնին փէտէրին զէնկին Մանսուր տըր : Օ ձիտտէ թիւճճարը, Մըսըր-լըլարըն սուլթանը տըր : Նանպօտա, Սըվէյշ-տէ, Խարթուռա, Գահիբէտէ ատէմլէրի վար : Եիւզ պինլէրճէ լիւրալը թիճարէթ էտէր :» տէտի :

«Ա՛հ փէտէրիմ, նէրէ՞տէսին :» տէյու չա-ղըրաը էօմէր վէ չատըրա սէյրիտիպ Մանսու-րըն պօյնընա սարըլարազ :

«Էլ հա՛մա Ուլլահ, Բապպ պանա պէօյլէ լայըպ պիր պապա վէրմիշ տիր :» տէտի :

Էրթէսի կիւն անլէր ձիտաէյէ կիթմէք իւզրէ հօլա չըղտըլար : Հալիմէ սէնէլէրտէն պէրու էվլատը կիպի սէվիպ պէօյլթաիլիւ պու չօճուզուն պօյնընա սարըլար, վէ՝ «Օղ-լո՛ւմ, սէլամէթլէ կիթ :» տէյու անը էօփէր իքէն կէօզլէրինտէն հաշ կէլտի : Վէ Մանսուր՝ չէհիր էօմրիւնիւն սէրվէթ վէ աղէմէթինի, պու Պէտէվի կէնճէ, Ապտուլլահա, կէօսթէր-մէք վէ կէրէք անըն վէ կէրէք վալիտէսինին գալպինտէ պիր հիսսի միւննէթտարի հասըլ էթմէք իլիւն անը պէրապէրինճէ չէհրէ կէօ-թիւրմէյէ գարար վէրտի :

ձիտաէյէ եթթիյտիքլէրինտէ, էօմէր քէյ-ֆինտէն նէ հափաճաղընը պիլմէյօրտը : Հէր չէյ հայրէթինի մուճիպ օլույօրտը, պէօյիւք քիսարկիր պինալար, տօղրու սօգազլար, չու-վալ չուվալ չէքէրլէրլէ տօլու իաքէլէ, զա-լապալըզլը փազար եէրի, Թիւրքլէր, Սուրիա-լըլար, Բուսլար, Արապլար, Աճէմլէր, Հին-տիլէր, Ջինճիլէր, Եէհուտիլէր, հաճիլէր, տէր-վիլլէր, տիլէնճիլէր, զէնկին թիւճճարլար, քէֆինլէրէ սարըլմըշ կիպի օլուպ ճանճազ Վէօզլէրի փարլայան գարըլար, գալապալըզա պաղըրան տէվէճիլէր, Արնափուտար, դահ-վէլէր էօնիւնտէ պաղտաշ գուրմուշ չուպուզ իլլէնլէր, հէփ պուռլար, էօմէրին ըլայաընտա կէօրսէ ինանմայաճաղը չէյլէր իտիլէր :

Նիհայէթ տար պիր սօգաղըն էօթէ ու՝ ճունտա, Մանսուրուն էվլինէ կէլտիւէր: Ալթ գաթտա կէօրէճէք չօգ պիր չէյ հօգ իտի: Լաքին հօգարըքի օտաւտա նէլէ'ր վար իտի: Գիլիւէր, խալլար, դատիֆէ սէտիրլէր վէ սաիրէ: Գէնսաիրէր իչէրի կիրինճէ պիր խըտմէթճի քէնտիրլէրէ կիւմիւշ թէփա իւղէրինտէ թաթլը կէթիրաի, պիր պաշղասը Ապտուլլահըն իւղէրինէ կիւլ սույու սաչտը, գանվէ չէրպէթ հէր չէյ թամամ իտի:

Մանսուր՝ Ապտուլլահա տէօնիւպ, «Նասը՝ օղլում, հօլճուլուգաւանտա մէֆնուն օլտոն մը», տէտի: «Էվվէթ փէտէր: Լաքին սէնին քէրիմ գալպին սէրվէթինտէն տահա զիյատէ գէնկին տիր», տէտի: «Նա'սըլ, ճիւտաէտէն խօշլանտը'ն մը, պուրատա գալմադ իսթէ'ր միսին», «Խայր էֆէնտիմ, պուրատա հալա պօղուգ վէ սու թէմիդ տէյիլ տիր: Ճանըմ սէրվիչէրտէն հազդ էթմէտի, ասքէրլէրտէն խօշլանտաւում, չու քէօլէլէրտէն ասէմ սըգըլլայօր: Խայր, պէն չէօլիւմիւ իսթէրիմ», տէտի օղլան: «Սէօզլէրին ալթուն տըր, օղլում», տէտի Մանսուր չէլլէ սագգալընը գարըշտըրարագ, «Չօճուգ իքէն, պէն տէ սէնին կիպի տիւշիւ՝ նիւրտիմ: Եանըմտա գալ տա սէնի պիր թիւճար հափայըմ: Օ պէման կէօրէճէքսին քի, փարա էն էսնա ատէմէ կէնճլիք վէ չէթարէթ վէրիւր: Պէօյիւք պէօյիւք ատէմլէր չու թահգիր էթտիյին ալթունըն էօնիւնտէ տիզ չէօքէրլէր: Պիրաղտան սէն տէ ֆիքրինի թէպտիլ էսէր վէ չէհրին գօղուսունու սէվէրին: Չայըր գուշու կիպի աչըգ գըր հէրլէրտէ հաշամագ էյի տիր: Լաքին գուշ էրտէ հա կէճտէ ֆաղա թուլթուլուր: Ալթուն՝ տիւնհանըն փաւտիշահը տըր: Վէ վազթ կէլէճէք տիր քի, էն երյիթ վէ էն ազըլլը օլանլար՝ էն գէնկինէ պօյուն էյէճէքլէր տիր:»

«Էյի պիլիրիմ», տէտի Ապտուլլահ զուրուր իլէ, «քի թամաքիարըն թամարնը հիչ պիր չէյ գանսըրամագ: Լաքին պէնիմ իչիւն չէօլիւն պիր տիրհէմ իզգէթի՝ հիւզ օգգա ալթունտան գըյմէթլի տիր: Խիշալլա'ն փէտէրլէրիմ կիպի հաչայաճաղըմ: Պիր չէյէ արգու էթմէյէն քիմսէ տաիմա ազատ տըր:»

«Էվվէտա՝, սէվկիւլիւմ Ապտուլլահ», տէտի էօմէր, «գատէրիմիզէ նէ հազըլմըլ իսէ գարշըմըղա օ չըգար: Սէն չատըրտա հաշամագա սօղմուշսըն, պէնտէ թիւճար օլմաղա: Էլվէ-

տա՝, չօճուգլուգուլուգըն սօսթլուղունը ու՝ նուլթմայաճաղըմ, պիր գուլվէթլի պաղույա ինթիյաճըմ օլուրտա, չիւպհէսիգ սանա կէլէճէյիմ:» «Մէֆնունըմ», տէտի Պէտէվի կէնճ, վէ պօյնունա սարըլարագ անը էօփէրէք անտէն այրըլտը:

Օ կէճէ էօմէր րիւյասընտա պիւթիւն վազըթ կիւմիւշ վէ ալթուն կէօրիւյօրտը, Մանսուր իսէ օղլունըն տահա զիյատէ կէօլիւ աչըգ պիր թիւճար օլաճաղընա էմին օլարագ, պիւթիւն կէճէ ֆիքրինի տօլտուրսն խիւլիւար իլէ մէշղուլ իտի: Էնճամ նիտա էտիպ տէտի քի, «Պէն փէտէրլէրին էն մէսուտը իմ: Տէրվիչ հանըլմամըլ: Վէ էյէր օղլում քէնալինի թէհտիտ էտէն թէհլիքէտէնտէ գուրթուլուրտա, օ գէման սէրվէթիմիպին հաստ ու փայնը օլմայաճաղ տըր:»

ՓՐՕՖ. Յ. Ա. ՊԵՃՃԵԱՆԸՆ ԹԻՉՔԵԱՐ ԽԸՉՄԷԹԻ

Իսթանպուլտա պուլունան Մ. Թ. Գօլէճի մէզուշարը, սէվկիւլիւ խօճալարը գիքրինէ Ապրիլ 6յա միւստաթֆ կիրալիկիւնիւ Պայպլ Հաուզ իպատէթխանէսինտէ պիր թէղքիար խըզմէթի իճրա էյլէսալէր: Խըզմէթտէ, կէտիք փաշա Կ. Խ. ճէմիյէթի կէնճլէրի վաղթա միւնասիպ մազամլար թէրէնիւմ էտէրէք խըզմէթին վաղարընը թէզիտ էյլէսալէր:

Խըզմէթէ րիյասէթ էսէն Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան՝ Էվվէլա միւթէվէֆա ի միւմալէյհին մալթիստար պիր թէրճէմէյի հալլինի գիքր էյլէտիքտէն սօնրա, Փրօֆ. Պէղճեանըն Պէպէք պուլունտուղու գէման անըն մէքթէպ րէֆիլլէրինտէն օլան Տօգ. Մաթէոսեան էֆյի մինպէրէ տալէթ էյլէտի:

«Պէն՝ պէղճեանը գուլվէթլի, իշթահլը, չէվիք, զէքի պիր նէվճիվան ոուրէթինտէ խաթրումա կէթիրէպիլիյօրմ, սիգ անըն էօմրիւնիւն չօգ վաղաալարընը պիլիրսինիգ, լաքին պիր վաղաա վար տըր քի պէն պիլիրիմ վէ պէլքի հիչ պիրինիգ պիլմէզսինիգ: Օլ վազթ մէքթէպիմիզտէ վուգու պուլան պիր ինթիպահ էսնասընտա թալէպտէն պիրի Պէղճեան իլէ րուհանի հալի հազգընտա գօնուշմագ իւզըէ օտասընա կիտէր իքէն քէնտիսինին տախի թէվպէյէ միւնթաճ պիրի իտիյինի հիսս էտէրէք կիտիպ կէնճ Պէղճեան իլէ պիր ազ գօնուշտուգտան սօնրա, իքիսի պիրլիքտէ տուա էտէրլէր վէ էօմրլէրինի Ալլահըն իչինէ վազֆ

էթմէյէ գարար էտէրլէր: Իշթէ պու գարար անըն հայաթընըն էսասընը թէշքիւ էյլէմիշ տիր,» տէտի: (*)

Իքինճի սէօյլէյէն՝ գօլէճ մէկգունարը թաւափընտան Տօգ. Ա. Նազգաչեան խտի: Միւմաիլէյհ փրօֆ. Պէզճեանըն պիր մուալլիմ հաւլինտէ, ֆէզայիլինտէն պահս էտիպ աթիտէքի նօզթալարը իրաէ էյլէտի: «1. Օ պիլին պիր մուալլիմ խտի, անըն մալիւմաթը մուալլէն, գաթի վէ պէրրագ խտի, 2. Էօյրէրմէյի պիլէն պիր մուալլիմ խտի, պիլտիյինի թաթպիգ էտէն, մալիւմաթընը գարչըսընտաքիլէրին ֆիքրինէ ույտուրուպ անլէրի էն զըսսա, էն մուալլէն վէ էն պէրրագ սուրէթտէ թէլգին էթմէյի պիլէն պիր մուալլիմ խտի, օ պէօյիւք հագիգաթլարը քէնտի ֆիքրինէ թէմամէն սըզտըրտըգտան սօնրա անը ախէրլէրին ալապիլէճէյի շէքլէ գօր խտի: Տէրս օտառընտա պիր խօճա տէյիլ գօմանտաքընն նէթիճէսինտէն էմին օլան պիր ճէնէրալ խտի, 3. Մաալլիյիլի ֆէննիլի պիլիլ խտի, հանի թալէպէնին անվալը բուհիյէսինէ աշինա խտի: Թալէպէ էօմրիւնէ ախտ օլան սէօգ դալապալըզընա պօղմագ եա միւլէվվէշ սէօզլէրլէ սըրայը կէշիրմէյէ մէյտան վէրմէլտի, անըն գարչըսընտա պիր շայիրտ հա միւլմէլի հախօտ պիլմէտիլինի գապուլէտիպ էօյրէնմէլի խտի, 4. Պէզճեան պիլիլ խտի, օնուն տէրս օտառը գուրու պիր սուալ ճէվապ մահալի տէյիլ, պէլիլ վէ ճալիպ պիր խիթապ մահալի խտի: Օ սէօյլէմէյէ պաչլատըզընտա գարչըսընտաքիլին ֆիքրինի թէմամէն թուլտը վէ դալէթ խօշ պիր թարգտա թալիմ էտէր խտի: Անըն պէլադաթը սառլէլլինտէ վէ մանթըզընըն գուվվէթինտէ խտի, իֆատէլէրի էն զըսսա վէ էն թաթլը իպարէլէր խտի, 5. Պէզճեանըն էն պէլլի խասսիլէթի օնուն այնի գէմանտա հէմ դայէթ թէմքինլի վազարլը, հէմ տախի թէքլիֆտիպ տէնիլէճէք տէրէճէտէ շէն վէ շաթիր պուլունմասը խտի: Թալէպէլէր անըն հուղուրունտա հէմ գօրգուպ ինթիրադ էտէրլէր, հէմ անըն միւլադաթընա իշթիյադ էյլէրլէր խտի: Պիր ամիր վէ պիր մուհիպալ խտի:» Տօգ. Նազգաչեան Փրօֆէսօրըն պու հալինի իզան էթմէք իզըրէ մէքթէպ էօմրիւնտէն պիր վագըա զիքր էտիպ, հաղըրունա խօշ պիր միսալ իրաէ էթտի, վէ «էնճամ օ պիլտէն մուֆարադաթ էյլէմիշ

խտէ տէ անըն թալիմի ֆիքրիմիզտէ, թէէսիրի սիյրէթիմիզտէ, խաթըրէլէրի էօմրիւմիւզտէ, վէ մուհապպէթի գալպիմիզտէ իլէլէպէտ պոգի տիր,» տէյուպ խաթմը քէլամ էյլէտի:

Փրօֆ. Պէզճեանըն թալէպէլէրինտէն Նազարէթ էֆ. Փրսթըրգճեան տախի շու մէալտէ իրաւը նուլթգ էթմիշ տիր: «Փրօֆ. Պէզճեան՝ բողոքականութիւնը թարափընտան նէ գատար սէվիլիլ իսէ լուսաւորչականլար թարափընտան տախի այնը տէրէճէ սէվիլիլ խտի: 1895 զըթալարընըն մուլլիմ կիւնլէրինտէ մէյուս օլան էհալիյի ճէսարէթլէնտիլէրէք, իրչատ էթմէք էմրինտէ պէօյիւք խըրմէթ իֆա էյլէմիշ տիր: Օ՝ էհալիլին էն սէվիլիլ խաթիպի խտի: Լուսաւորչականլարըն շատսանլարընտա չօգ տէֆալար իլմի վէ ալապիլ մուհիմ մէսէլէլէր հագընտա իրաւը նուլթգ էթտիլինտէ շատսանլար լէպալիպ տօլար խտի: Փրօֆ. Պէզճեանըն պէլադէթինիլ էն պէօյիւք սըրըր իլմի էն միւրէքքէպ մէսէլէլէրի $2 \times 2 = 4$ էտէր կիպի վաղըն պիր սուրէթտէ սամիյուլէնա, (օլսուն ընճպէր վէ էանաֆ էհալիլ) անլատապիլմէսինտէ խտի: Լուսաւորչական մէքթէպլէր մուալլիմլէրի տախի ալա սըրա փրօֆ. Պէզճեանըն նախահաթլարըն տինլէրլէր վէ անըն ֆիքրինտէն խաթիֆատէ էտէրլէր խտի: Փրօֆ. Պէզճեան՝ էհալիլին հէր պիր ֆէրտինին գալպիլի գտղանմըլ օլուպ հէր քէս անա հիւրմէթ էթմէքլիլ պիր իմթիյադ ատտ էտէր խտի:» Անտէն սօնրա Պատ. Կ. Իսթանպուլուհան Փրօֆ. Պէզճեանա խիթապ թամնիֆ էթտիլի միւլէսսիր պիր շիրի գըրաաթ էյլէտի: (*)

Անտէն Անեսաքերին միւլէթէրէմ միւլէլիլիֆի Տօքթ. Մէզալըմ ալադա գալըպ շու հօլտա իտարէ ի քէլամ էյլէտի: Փրօֆ. Պէզճեանը, 17 սէնէտէն պէրու թանըտըմ, միւմաիլէյհ Այնթապլըարտան սէվիլիլի գատար Մարաշլըարտան տախի սէվիլիլ վէ հիւրմէթ օլունուր խտի: Փրօֆ. Պէզճեան պիլիլիլ առտէմ խտի, անըն պէօյիւքլիլ քէնտի գաթընտա խտի վէ օ տինեանըն նէրէսինտէ օլսա հանկը միլլէթտէ օլսա պէօյիւք պիր դաթ խտի: Անըն պէօյիւքլիլի էվվէլա անըն ֆիքրինին քիւնալիլիլ քիւնէ խտի: Օ հէր պիր հագիգաթը սէվէր անը թէմամէն իհաթա էյլէր խտի: Սանիլէն ֆիքրինին խալլգ հսիճի գուվվէթինտէ խտի,

(*) Միւսթէրէմ Տօգթօր Էֆէնսիմիսն Գուրգուու կէլէճէֆ հաճրա Գէօր Էֆէնէյիգ: ՐԱՀՆԻՒՄԱ

(*) Պու Շիրի Գալի կէլէճէֆ հաճրա Գէօր Էֆէնէյիգ: ՐԱՀՆԻՒՄԱ

հազիգաթլարը կէօրիւր հալ ու քէյֆիլթէ վէ գէմանա կէօրէ թահլիլ էյլէր վէ անլէրի լազըմ օլտուղու կիպի թաթպըգ էյլէր իտի: Պու ճի-հէթ պէօյիւք ազլիլ գուզվէթ վէ իսթիրա է-տիճի գապիլիլթէ միւհթաճ տըր: Սալիսէն. պու եիւքսէք թալանթընը պիւսպիլթիւն միւ-լէթինէ խըզմէթ էյլէմէք իչիւն իսթիմալ էյ-լէտի վէ պաշգա հիչ պիր հօլտա պիր ինսան պունտան սահա ֆայտէլի վէ մէյվէտար օլա-մամըլ տըր: Իմտի պունլարը պիլէրէք պու պէօյիւք զաթը տիւչիւնտիւլիւմիզտէ իսթըր-մըզա պիր սուալ կէլլիր, Պէզճեանըն կէրիւի քի՞մ թութաճադ տըր: Տօգթօր Մէզալըմ անըն զիքրիւն ինթիրամթընը թազտիմ էսիպ իսթիմ քէլամ էյլէտի:

Էն սօն սէօյլէյէն ֆրօֆ. Յ. Գ. Գրիգորեան օլուպ միւմաիլէյն ֆրօֆ. Պէզճեանըն չակիրտի օլմազլա պէրապէր 20յի միւթէճալիլ սէնէլէր անըն իլէ մուալլիմիլքտէ ըէֆազաթ էյլէտիլինի զիքր իլէ, անտէ կէօրաիւլիւ ֆէզաիլտէն պա-զըսընը չու սուրէթլէ իյզահ էյլէտի: «Փրօֆ. Պէզճիկան իչլէյէն պիր զաթ իտի: Պօշ վազթ սարֆ էտէնլէրտէն եախօտ իչլէրին գօլայընա պազանլարտա՞ տէյիլ իտի: Օ՝ իչլէտիլի իչլէրի միւնթազամ վէ միւքէմմէլ թութմազա սայ էտէր իտի, Պէրապէր իչլէտիլի քիմսէլէրին էֆեհարընա հիւրմէթ էտէր վէ անլէրին թէ-տալվուրընտան իսթիֆատէ էտէր իտի: Տէրին տիւչիւնէն պիր զաթ օլմազլա պէրապէր ճիւտի վէ ըիյատան ազատ պիր սիրէթէ մալիք իտի: Անըն քէլամլարը գալպի իլէ միւթէնա-սըպ վէ տօսթլուղունտա հազիգի վէ սատըրգ իտի: Նիհայէթ անըն հայաթընըն արգասընտա կէնճիլիլին օ պէօյիւք գարարը պուլունտուղը հալտա՞ օ գարարա, եանի Ալլահա թէսլիմիլթէ լոյըգ պիր էօմր կէչիտի: Տօգ. Մատթէոս-եանըն զիքր էյլէտիլի օ չախսի իրիսթիյան թէճրիպէսինի քէնտիսի Դաշգալարա ալա-նէն խապէր վէրմէմիլ իտի իսէ տէ, անըն հա-յաթընը պիլէնլէր օ հայաթ արգասընտա պէօյ-լէ պիր գարար պուլունտուղընա էմլին իտիլէր: Նիհայէթ միլլէթիմիլ արասընտա պէօյիւք օլա-ճադ օլան ատէմլէրին պու էսասլար իւզէրինէ պէօյիւք օլմալարը լազըմ օլտուղունը թէէյիտ էյլէտի:

Վեր. Ա. Շմաւոնեանըն տուասը իլէ վէ ֆրօֆ. Պէզճեանըն թէէլիֆ քէրտէսի օլան, Յիսուս սկն գըլ նազար պանա, իլահիսինին թէրէնիւմիլլէ խըտմէթէ խիթամ վէրիլտի: Հաղըրուն ալտըր-լարը հիւանիւ թէէսիր թահթընտա միւֆարազաթ էյլէտիլէր:

ՀԱՊԻՊԻ ՊԻՐ ՎԱԾԱՆՓԵՐՎԵՐ

Բահնիւնանըն Գունճու նուսիւսինաէ վեր. Ս. Տէվրիւանըն՝ վաթանը օլան Հաճընտա Պօրտ չիրքէթինէ պիր խաթախանէ քիւչատ էյլէր իսէ, 1,000 լիրա նագտէն վէրմէյէ վէ պատէ-մա չալըչըպ 1,000 լիրա տա թօփլամայա վատ էյլէտիլինի օգուչան հէր քէս մէրգուըն հազի-գի պիր վաթանփէրվէր ատտ էթմէյէ մէճպու-րիլթէ իսս էյլէտի: Պու վաթանփէրվէր զա-թըն ճիտաիլթի, պու մասուհաթը Պօրտ չիր-քէթի կիպի միւգթէտիր պիր հէյէթէ թէրք վէ պուրաճա չիտիլիլք ալի մէքթէպլէր տէ-յիլ տէ, հալը հաղըր մէքթէպլէրէ, սաղլամ ֆիքրլի, պէրրադ կէօզլիւ վէ գալլի իւլ պիւն-կէ չայիրալէր մէյտանա կէթիլթէմէյէն, իլէլի սարիլէյէ միւպթէլա վալիտէյնլէրին թէտալիսի պապընտա մէվճուտիլթի լապիւտ օլան պիր խաթախանէ ինչասընը արգու, վէ պու արգու-սուճու իսպաթ պապընտա 1,000 լիրա կիպի պիր մէպլաղը հիպա էյլէմէսինաէն միւթէպան տըր: Քէզալիլք մէրգուըն ճիտաիլթի Բահնիւ-նանըն 10ունճու նօմէրօսընտա Միսիս Գաֆին-կին թէրճէմէ ի հալի հազըրնտա եազար իքէն պաղը սէպէպլէրէ մէպնի Հանըն Հօմ մէքթէպի-նին, Հաճընտան գալգմադ կիպի պիր էֆքեա-րըն խաթրա վարիտ օլմասը վէ հաթթա միւէսսէսէ ի մէզքիւրէնին վաթանա 25 սէնէ կիպի պիր միւտտէթ ալա խըտմէթինի թազ-տիլլէ, տիվարլարընա Պէյրութտան թաչար կէթիրտիպ գօյմադ թասմիմ էյլէմէսինաէն իս-պաթ օլունուր:

Պիթթապի չու իքի սուալար հէր պիր ազլա վարիտ օլաճադ տըր:

1. Աճէպա սահիհէն պէօյլէ պիր միւէս-սէսէ Հաճըն կիպի պիր կէրէ գարուրի մի տիր: Հաճընա էյի վուգուֆու օլանլար իթիրաֆ էտէր քի օրատա թէտալիսի չարթ վէ օ տա տէվամի օլմասը լապիւտ օլան իլէլի սարիլէ մէվճուտ տըր: 25 պին գասար էհալիսի վէ էթրաֆընտա 70-100 փարէ քէօյլէրի օլան պու պէլտէնին տէ անճադ պիր պէլէտիլէ թապիպի վար: Էհալի-նին ֆազըր հալը միւտաստէ էտէմէյօր քի խարիճտէն տօգթօրլար կէլիպ իչլէյէպիլսին: Կէրէք չու էհալինին ֆազըր հալը վէ կէրէք էթրաֆ գարիլէրին ինթիյաճընըն տէֆի իչիւն պուրատա պիր խաթախանէ վէ ճապա պիր գլիկիֆ պուլունմասը գարուրի տիր:

Հաթթա պունտան իքի սէնէ էվվէլ մի-սիօնէրիմիլ ֆաղիլթլու Մր. Կարտնըր, պու

չէյին պուրաճա զարուբէթինի կէօրէրէք, Կէր-
լիլէր իլէ իսթիշարէ Էտիպ վառար տախի
ալար իսէ տէ, իշի իլէրի սիւրէճէյի պիր սը-
րատա, աճընըրը քի պազը սէպէպլէրլէ իշ
պօղուլտու վէ մէրգուսուսն սրհհէթինէ խալէլ
կէլէրէք պիղլէրտէն սյըրլմաղա մէճպուր օլ-
տու: Չնճի, Աճէպա Պօրտ Շիրքէթի պու գա-
տար պէօյիւք պիր մէսուլլէթի տէրիւհտէ
էտէճէճք մի: Անա միւսպէթ պիր ճէվապ
պիլմէզ իսէք տէ Էկէր պու շիրքէթին չիմ-
տիյէ դատար պիղլէ օլան իւրտմէթ ի հաղի-
զիղլէսինի թաղտիր վէ պուրաճա պու միւսէս-
սէսէնին զարուրի օլտուղունու պիլտիրիպ,
Էլիմիդաէն Կէլէն Կարաւըր տա տիրիզ Էթմէ-
յէճէյիմիղէ քէնտիլէրինի իգնա Էյլէր իսէք,
Փարիտէտէն խալի օլմայաճաղընա Էմինիզ:

ՀԱՃՐՆԸ ՍԷՎԷՆ ՊԻՐԻՍԻ

Սուլթանիսթանըն
միւրթվէճա գրալը
Սօրկի

Միւրթվէճանըն
գէվնէսի

Շիմսիքի գրալը
Պօսթանընի

Նէնի գրալըն
գէվնէսի

ՀԱՓԹԱ ԽԱՊԷՐԼԷՐԻ

ՏԱԽԼԻ

Հաֆթա զարֆընտա մէյտանը մուհարէպէտէ
մուհիմմ պիր վազրա վուգու պուլմամը տըր:
Պուլղարլար Էտիրնէյի գապթ Էյլէտիքլէրինտէ
Կէրլի Չաթալճա թարաֆընտա տախի հարա-
քեաթը թէճավուգըհարանէտէ պուլունմուլ վէ
Պէօյիւք Չէքմէճէ թարաֆընտան խաթթը միւ-
տաֆաայը Կարըպ Կէլմէյէ չալըշմը իսէլէր տէ
մուվաֆֆազ օլմայըպ խալըճա թէլէֆ օլմուշ-
լար: Պուլղարլար պիր փուսլու կիւնտէ Չէք-
մէճէ Կէօլիւնիւն չիմալընտա պուլունման Օս-
մանը գուվլէթինի Կանտան վուրմագ իւմի-
տի իլէ Չաթալճա իսթիշիւսաճլարընը Էնիւն-
տէն Կէօրիւնմէյէրէք Էնէր իքէն պիրտէն պիրէ
փուս տաղըլըպ Պուլղարլար աչըդտան դալմըշ-
լար: Օ Էմնատէ Օսմանըլար իսթիշիւսաճլար-
տան աթէշ աչըպ Պուլղարլար 1,000 մաղթուլ
1,000 մէճրուն պրազարազ կիւճպէլա գալմաղա
մուվաֆֆազ օլմուլ տըրլար: Միւթարէքէտէն
Էվլէլ տախի պիր փուս Էմնապընտա Պուլ-
ղարլար Չաթալճա տան քիւլլի թէլէֆաթ իլէ
Կէրլի չէքլիմիլէր իտի: Հաֆթա զարֆընտա
Չաթալճա թարաֆընտա պազը փիշտար միւ-
նադաալարը վէ թօփ միւսաստէմէլէրի վուգու
պուլմուլ իսէ տէ հիշ պիր նէթիճէյէ միւնճէրր
օլմամը տըր: Օսմանը Կարալըլար փէյ տէր
փէյ Կէլիպ խաթթախանէլէրտէ Կէրլէշտիրիմիշ
տիրլէր: Միւթթէհիտլէր տիւվլէլ ի մուազգա-
մանըն ուսլի իշիւն թէքլիֆ Էյլէտիքլէրի
չարթլարա Էնճամ ճէվապ վէրտիլէր: Պու ճէ-
վապ պազը թատիլաթ իլէ տէվլէթլէրին թէք-
լիֆինի գապուլ Էթմէքտէն իպարէթ տիր: 1.
Էնոս Միտիա խաթթընը սուլհ միւզաքէրէսինէ
Էսառ հալինտէ թէլազգի Էտիպ օնը սոն գաթի
գարար տէյու գապուլ Էթմէյէճէքլէր, 2. Ա-
տալարըն թէմամէն միւթթէհիտլէրէ թէրքի.
3. Արնավուտուլուգ հուսուսուսունն նէրէտէն
Կէլտիյինի տէվլէթլէրին պէյան Էթմէլէրի, այ-
նի զէմանտա իւմիտ Էտիյօրլար քի պու հու-
տուտ միւթթէհիտլէրին Լօնտրտա պէյան Էյ-
լէտիքլէրի հոգտուտա մուվաֆըզ օլտուն, 4.
Թազմինաթ ը հարպիյէ թէլտիլէսինին Էսառէն
գապուլ օլունուպ անըն մըգտարընը թայինի
վէ պազը մալիյէյէ աիտ մէսէլէլէրին Փարիզտէ
ազտ օլունաճագ հէյէթ թարաֆընտան թային
օլունմասը վէ օ մէճլիստէ միւթթէհիտլէրին

տախի մուրախիսաւարը հազար պուլունմասը , 5. Պալատաքի շարթլար դապուլ օլունտուղտա մուհարէպէնին թաթիլ օլունմասը : Տիւլէլի մուազղամա պու շէրաթի գարշըոնտա դայէթ միւշքիլ վէ նազիք պիր վազիյէթաէ պուլու նույօրլար , գիրա հիւքիւմէթ ի Օսմանիյէ պիրա գայա ու շարթ թէքլիֆէրինի գապուլ էյլէմիշ վէ հիշ պիր իթիրազ էյլէմէմիշ օլտուղը հալաէ արթըզ Պապը Ալիյէ եէնի պիր թէքլիֆ հա թաալլաթ կէթիրէմէպէր , պինաէն ալէյի չիմ- տի մէսէլէ միւթթէֆիգէր իլէ թիւրքիա ա- րասընտան չըղըպ տիւլէլի մուազղամա իլէ Պալատաքի հիւքիւմէթլէրի պէնինտէ ճէրէհան էաէճէք պիր մէսէլէ հիւքիւմէթ տիր : էվրօփա հա սէօղլանի Պալատաքի միւթթէֆիգէրինէ գա- պուլ էթաիրմէլի , հաթա Պապը Ալիյէ վէր- աիյի թէքլիֆէրի կէրի սպըպ շէքլիմէլի տիր : Տիւլէլի մուազղամա պու ճէվապ իւզէրինէ իքինճի տէֆա աթիտէքի թէքլիֆաէ պուլուն- մուշ տըրլար : «Մուհարէպէլի աուրաուրմագ իլին տիւլէլի մուազղամա պէյան էյլէրլէր քի էնօս Միսիատան շէքիլէն խաթթը միւս- թագիմ միւթթէֆիգէր թարաֆընտան գապուլ օլունմալը վէ մալիյէյէ աիտ ճիւմլէ մէսէ- լէլէր Փարիզաէ իճթիմա էսէճէք մու- րախիսաւար : հէյէթի թարաֆընտան թային օլունմագ իւզրէ չիմալիլք թէրք օլունմալը տըր : Մ . հէյօֆ միւթթէֆիգէրի իլէ կէօրիւ- չիւպ պու թէքլիֆէ ճէվապ վէրէճէյինի պէյան էյլէմիշ տիր : Ալլան պաղը խապէրլէրէ կէօրէ Պուլղարլար Չաթալճայա վէ Պուլայըրա էտիրնէ ասքէրլէրինի վէ օրաուաքի թօփլարը նազլ էտիյօրլար : էտիրնէսէն ալլան եէնի խա- պէրլէրէ կէօրէ Օսմանլը էտիրլէրինին աուէաի 70 պին օլուպ արալարընտա 825 գապիթ 13 փաշալար վար իմիշ : էհալի չօգ պիր զիյան չէքմէմիշ , անճապ ոսն կիւնլէրաէ կիւլլէլէ- րին փաթլայըլընտան վէ ճէպհանէլէրին հան- մասընտան պաղը խապէլէր դարարտիտէ օլ- մուշ վէ էհալի գօրգուպ օրայա պուրայա գաշ- մըլար :

Հաթթանըն մուհիւմ վուզուաթը Գա- րաուաղ մէսէլէսի տիր : Տիւլէլի մուազ- զամա Շգօտրանըն Արնավուտուղա իւ- հազ օլունմաղընը վէ շէհրի մէզքիւր գապթ օլունմա պիլէ պու գարարըն թէպտիլ օ- լունմաղաղընը պէյան էտիւ Շգօտրայը թօփա թութամալարընը շէ մուհասէրէյի գալտըր- մալարընը Գարաուաղ վէ Սըրպ հիւքիւմէթլէ- րինէ թէպիլի էյլէտիլէր իսէ տէ , Գարաուաղ

ճէվապը լէտտ վէրիւպ քէնախինին Օսմանլը հիւքիւմէթիլէ մուհարէպէտէ օլտուղունու , պինաէն ալէյի շէհրի վուրմաղա հազը օլտու- ղունու վէ տէվլէթլէրին միւտախէլէսի գաի- աէ ի պիթարաֆիլէ մուխալիֆ օլտուղունու պէյան էյլէտիլէր : Սըրպ մէնէրալը Մարթինօվիզ գօմանտաընտա օլան Գարաուաղ Սըրպ ասքէր- լէրի Շգօտրանըն պաշլըճա միւտաֆաա հոպթաը օլան թարապօշ իոթիւքիւմլարընա հիւճիւմ էյլէլիւպ անլէրի պիրէր պիրէր գապթ էյլէմիշ- լէր տիր : էվլէլա 200 ասքէր պօմպալար իլէ հիւճիւմ էտիւպ թէլ սիֆէրլէրինի քէսէրէք գալայա հազլաշմըլլար վէ պօմպալար աթմըշ- լար , անաէն օրտունուն հիւճիւմ էթմէսի իլէ սիւնկիւ սիւնկիւյէ տէհէթլի մուհարէպէ վու- գու պուլմուշ տըր : Պու մուհարէպէտէ օ 200 ասքէր քիւմիլէն մահվ օլմուշ տըր : թարա- պօշ իոթիւքիւմլարը գապթ օլունտուղտան սօնրա Շգօտրանըն միւտաֆաաը արթըզ գա- պիլ օլմատըղը թէէյիւտ էտիյօր : Բուսիա նիւմայիշ ի պահրիյէ բազի օլմուշ իսէ տէ ճէպր իոթիւմալ օլունմաընա բազի տէյիլ իմիշ : Նիւ- մայիշ Բուսիա շու շարթլար իլէ բազի օլույօր . 1. Գարաուաղը էգաիրմէմէք , 2. Ավսթրիայա միւնիքերիտէն պիր հարաքէթաէ պուլունմաղա պրազմաաղ , 3. Նագօվա , Իփէք , Փրէզընտ Սըրպիայա վէ պիր թագըմ արազի տէ Գարա- տաղա վէլիւմէք , 4. Նիւմայիշ հալընըզ Ան- թիվարիյի մուհասէրէ էթմէյէ հաար էտիլմէք :

Միւքհնիվի .— Իզմիլ Մէթրօփօլիթինի գաթլ օլունմուշ իտիյինէ տաիր շույու պուլան խապէր թէքլիւպ էտիլիյօր :— Բէզա Պէրուլտա պիր իղթիշազ գուհուր էտիւպ չարշու վէ սիւք- քիւմլարըն գափանտըղը խապէրի տէ թէքլիւպ էտիլիյօր : — Թաալիի ի էվֆնար աէյօր քի , «կէյա Սիւրիատա իսլահաթ թալէպ էտէնլէր պէյլէճէ տիւքքիւմլարը գափայըպ նիւմայիշ իճրա էտէրէք իսլահաթըն իճրասընը թաճիլ էթմէք իոթէմիշլէր վէ հիւքիւմէթ Շամտան ասքէր սէվզ էյլէմիշ : Պունլար պի էսաա օլուպ իսլահաթ թալէպ էտէնլէր շու պուհրանը հի- սապա ալարաղ սուլըն իմզալանմասընա գա- տար սապր էտէճէքլէր վէ օ զէման իճթիմա էտիւպ մէշրու պիր թարգտա թալէպ էտէճէքլէր տիր :»— Եալան խապէրլէր նէշր վէ պիր թա- պըմ սէօղ վէ հարաքէթլէրի իլէ էֆիքիարը ամմէյի թահրիք էթմէյէ չալըշտըզլարը կէօ- րիւլէն աթիտէքի քիմսէլէր Իսթանպուլ մու- հաֆըղըղը թարաֆընտան նէֆի էտիլմիշ տիր-

լէր, Այա Սօֆիյա վարդերինսէն Գըրըմը իզ-
գէթ, Վիզելի Հայտար վէ իւլէմատան Հայ-
տար՝ մէմէթէթլէրինէ, պին պաշը Սէլիմ էֆ.
վէ կէօմրիւք միւտիրի մուավինի Մէհմէտ պէյ
Սիվաղա, Հասան էֆ. Սամսոնա, Գօսթի Նի-
քօլա Տիյարպէքիրէ վէ էճնէպի զաղէթալարա
հանլը խապէր վէրէն Թարապլուս էվրազ
միւտիրի Սիւլէյման էֆ. Գայսէրիյէ Նէֆի է-
տիլմիչլէր տիր: — Լիվանք Հեռալոս հիսսիյաթ
ը Օսմանիէյի վէ հայսիյէթ ի միւլիյէյի իւլալ
էսէն Նէշրիյաթաա պուլունտուղու իչին թա-
թիլ էտիլմիչ տիր: — Այնէսար զաղէթասը
«Պիր միւլէթին պէօյիւքլիյի» աստլէթի կէօ-
րիւպ, Թանլըպ, պէյան էթմէսինսէ տիր,
նէրլէվալը պիր պէնտ Նէշր էթտիյի իչին ի-
տարէ ի ասքէրիյէ Թարաֆընտան թէվպիս
էտիլմիչ տիր: — Ինքիւսս հէրինէ Նէշր օլու-
նան ձեհիս զաղէթասընտա Ապաուլլա՝ ձէվտէթ
պէյ, «Գատընլարըն հիւզլէրինի գալիամասը չէ-
րիաթըն էմրի տէյիլ», եօլու մէգալէ հազտըղը
իչին մէզքիւր զաղէթա թաթիլ օլունմուշ սըր:
Նէրինէ ախէրինի Նէշր էտէմէյէճէք տիր: —
Միտիլլինին եունանլար Թարաֆընտան զապթ
օլունտուղու էսնատէ պազը Իսլամլարը էօլ-
տիւրմիւշ օլտուզլարը իչին իզմիրտէ 3 Բում-
լար խաամա մահքիւմ օլմուշ տըրլար: Բում
Փաթրիյի Ատլիյէ Նէզարէթինէ վէ Աթէպէ ի
Շահանէյէ միւրաճաաթ էտիպ պու հիւքմին
թէլէխրինի թալէպ էտիյոր:

ԻԱՐԻՃԻ

Պաշգանլար. — Կէչէն հաֆթա Ալմանիա
Պահրիյէ նազըրը Հէր Վօն Ճալօ պիր միւ-
նասիպէթլէ Ումուրը խաւիճիյէ տաիր
մալիւմաթ վէրիքէն տէմիչտիր քի, Պալգան
իթթիֆազը էվլէլա Օսմանլը հիւքիւմէթի իլէ
պէրապէր օլաճազ իտի, լաքին Օսմանլըլար
իթթիֆազա կիրմէք խթէմէտիքլէրի իչին
1912 Յունիստէ մէզքիւր իթթիֆազ Թիւրքիա
ալէյինտէ օլարազ թէշքիշ օլունտու: Օ վա-
զըթտա տախի միւթթէֆիզլէր միւթէրէտտիտ
պիր հալտա պուլունույօր իտիլէրսէ տէ, Գա-
րատաղըն ալարղը վազիյէթ Նէթիճէսինսէ իշ-
լէր տէրհալ մուալլէն պիր հալ ու հէյէթ ալ-
մըշ տըր: — Պալգանլարտա իճրա էտիլէն մէ-
զալիմէ տաիր տէ տէմիշ տիր քի, օ պապտա
մաթպուաթ միւպալաղատա պուլունմուշ իսէտէ
Ալման հիւքիւմէթի վուգու պուլան նախօշ
վազըլալարը նազարը տիգզաթա ալարազ լա-

ղըմ կէչէն հէրլէրէ միւրաճէաթտա պուլուն-
մուշ տըր: — Պալգարիա իլէ Թեմանիա արա-
սընտաքի մէսէլէլէր հալ ու թէսվիյէ օլունմազ
մէզքիւրտէ տիրլէր:

Հալիս սեֆաին ի հարպիյիսի. — Ալմանիա իլէ
Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա արասընտա թէյարէ-
լէրճէ րէզապէթ քէսպ ի յիտէթ վէ էհէմմիյէթ
էթմէքտէ տիր: Ալմանիա պու մազսէտէ
2,500,000 լիրա թախսիս էթմէքլէ պէրապէր,
օրսույա 130,000 նուֆուս իլալէ էթմէյէ գա-
րար վէրմիշ տիր: Քուքսէյվընտա պիր թէյա-
րաթ մէրքէղի թէէսիս էթմիշ օլուպ, պու իսէ
Ինկիլթէրրանընքինսէն անճազ 300 միլ ու-
զապտա պուլունույօր: Ինկիլթէրրա Ալմանիա-
նըն պու մէսլէյինսէն վէսվէսէ էտէրէք վէ
գուլվէ ի պահրիյէնին գուլվէ ի հալաիյէյէ օ-
լան սըղը ալաղասընը տա հիսսալա ալարազ,
թէյարէլէրճէ պէօյիւք իսլահաթ էթմէյի թա-
միւմ էթմէքտէ տիր: Սէնէտէ պու մազսէտէ
50,000,000 լիրա թախսիսինէ լուգում հիսս է-
տիյօրլար: — Կէչէն հաֆթա պիր Ալման թէյարէ-
սինին Ֆրանսաաա Լիւնէվիլէ տիւշմէսի էֆէյի
հէյէճանը պատի օլմուշ տըր:

Փիյրփօն Մօրիան. — Մ. Ամէրիգանըն մի-
լինէրլէրինտէն Մր. Փիյրփօն Մօրիան կէչէն
հաֆթա Բօմատա վէֆաթ էլլէմիշ օլուպ, ճէսէ-
տի, Մ. Ամէրիգայա նազլ օլունմազ իւզրէ
տիր: Մր. Մօրիանըն փէտէրի էվլէլա ֆազիր
պիր քիմսէ իքէն պէօյիւք սէրվէթ հըղմաղա
մուվաֆֆազ օլմուշ, վէ վէֆաթընտա օղլունա
2,000,000 լիրա թէրք էթմիշ իտի: Մր. Մօր-
իան պու սէրվէթի թէզէրա էթմիշ օլարազ,
քէնտի էվաուլարընա վէ դարընտա վէրտիյի
սէրվէթտէն մատա, վէ 15,000,000 լիրալը ֆիւ-
նունը զարիֆէ ասարը գօլիֆսիօնը տախիլ օլ-
մայարազ, վէֆաթընտա պըրազտըղը սէրվէթ
100,000,000 ինկ. լիրա թախմին օլունմաղտա
տըր: Մր. Մօրիան 1837տէ տօղմուշ օլուպ,
քէնտի իչինտէ հէմ իզթիտար հէմ հիւքսէք
տէրէճէտէն էվսաֆը ախազիյէ կէօսթէրմիշ
տիր: Քէնտիսի Եպիսկոպոսական քիլիսէնին
ազաաը իտի:

Միքէնիկիլի. — Եունանիսթանըն միւթէ-
վէֆթա Գըրալընըն ճէնաղէ ալայը Աթինատա
Ապրիլ 2տէ փէք մութանթան պիր սուրէթտէ
իճրա օլունմուշ տըր: Գրալըն զաթիլի վէրէմ
իլլէթինտէն էզիյէթ չէքմէքտէ տիր: — Ալ-
մանիա իմիւրաթօրը՝ Փրէնս Էրնէսթ իլէ,
Փրէնսէն Վիքթօրիա Լուիզէնին Մայիս 24տէ

վուզու պուլաճագ օլան տիւյին գիյնէթինէ, ինկիլիզ գրալ վէ գրալիչաւընը տալէթ էթմիշ, միւշարիլէյիւմ տախի տալէթի գապուլ էյլէմիշլէր տիր:— Սապըզ Բէիւ Մր. Թէֆթ Ենլ տարիւլֆուռնընա կիտիպ հուզուզ փրօֆէսօրուղունը տէրիւհտէ էյլէմիշ տիր:— Փանամա գանալընըն 1914 Մայիստէ քիւշատ օլունաճաղը խապէր վէրիլմիշ տիր:— Մ. Ամէրիգանըն Լօնտրա սէֆարէթինէ Տօգ. Ուօլթըր փէյճ թային. օլունմուշ տըր:— Միս Էմբրի «իլլաւ օրաուսուհա 20,000 լիրա իանէ էյլէմիշ տիր:— Սըրպիանըն հարպ էսնաւընտա մէսարիֆաթը՝ Ենվմիշ 900,000 տէն 1,000,000 ֆրանկ (37,000 տէն 45,000 լիրա) օլմուշ տըր: Պու իսէ անճագ մէսարիֆաթը զարուրիյէ օլուպ, էսնա ի հարպտա վուզու պուլան խապիլիէթէ չամիլ տէյիլ տիր: Մուհարէպէտէն սօնրա Սըրպիա 300,000,000 ֆր. իսթիգրազ էտէճէք վէ, 620,000,000 ֆր. էսքի պօրճ վէ Տիւյինը ումուլիյէտէն հիսսէսինէ խապէթ էտէճէք մէպլաղ իլէ Ենլիւն պօրճու 1,000 միլիօն ֆր. ա (40,000,000 լիրայա) պալիլ օլաճագ տըր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կիլիկիա տա առալիշ վէ էմիլիէթին միւլիթէլ օլտուղունա տաիր ալընան թէլէկրաֆ իւզէրինէ Արչարունի Ս. Փաթրիք, Կէչէն փէնչչէնպի հիւնիւ Պապը Ալիյէ աղիմէթլէ Սատրազամ Մանուտ Շէվքէթ փաշա իլէ միւլազի օլտու: Սատրազամ փաշա պէյան էթտիլէր քի պու կիպի պիր հալտան մալիւմաթտար օլմատըղընտան տէրհալ միւթէֆէրրի մալիւմաթ էլտէ էտէրէք լաղըմ օլան վաւըթալարա թէվէսսիւլ օլունաճագ տըր: Վիլայէթլէրին ումուլէն առալիշի հաղընտա սէօյլէյէրէք, Մանուտ Շէվքէթ փաշա՝ հիւլիւմէթին պու խուսուսա սօն տէրէճէ իթինա էթտիլինի վէ զաթէն Պիթլիս վալիսի Ալի փաշանըն աղ օլունաղունու վէ Վան վալիսի Իզլէթ պէյին տէ աղ էտիլէճէյինի պէյան էյլէտի: Մանուտ Շէվքէթ փաշանըն սօն պէյանաթը ֆիլիլէն իրա օլունմուշ տըր, չէօյլէք Պիթլիս վալիսի Ալի փաշա աղ օլունարազ Ենլինէ Տէրիսաաաաա էթ Պէյօղլու միւթէսարրըֆր ֆաիզ Ալի պէյ վէ Վան վալիսի Իզլէթ պէյ տախի աղ օլունարազ անըն Ենլինէ սապըզ Վան վէ Պիթլիս վիլայէթինաէ պուլունմուշ օլան միրալայ իսաիլ Հազըր պէյ թային օլունմուշ տըր:—

Ազգ. Ժողով Թարաֆընտան պէրաէթինէ հիւլմ վէրիլէն Օրմանեան Ս.՝ Ազգ. Ժողովա Երեսփոխան ինթիսապ օլունմուշ տըր: Քէզա իչիտիյօրուզ քի, միւմալիլէյն Օրմանեան Ս.՝ Գահիւր Գաւառական Ժողովը Թարաֆընտան Մըսըր Առաջնորդընա տալէթ օլունաճագ իմիշ:— Շէրէֆսաաըր օլան պիր իրաաէ ի սէնիյէ մուճիպինճէ քիլիսաճա խորաւ իւզէրինտէ խըտմէթ էթմէյէ սէլահիյէթի պուլունան ղալիլէր խըտմէթի ասքէրիյէտէն մուաֆ օլաճաղար:— Ենլի իտարէ ի վիլայաթ գանունը մուվազգաթընըն 62նճի մատտէսի մուճիպինճէ իրիսթիյան րուէսսա ի րուհանիյէ, ազա ի թապիի հալինտէ մէճլիսի իտարէլէրէ իլթիւրաք էթմէյէ տէվամ էտիլէճէքլէր:— Մէարիֆ վէրիլիսինտէն իրիսթիյան մէքթէպլէրինէ վէրիլմէքտէ օլան հիսսէ ի մէարիֆ՝ պիր վապթտան պէրրու վէրիլմէմէսի իւզէրինէ Փաթրիգիտանէ չիքեայէթ էթմիշ իտի: Մէարիֆ Նէզարէթի ճէվապէն՝ Ենլի իտարէ ի վիլայէթ գանունը մուվազգաթը մուճիպինճէ թէքրար իրիսթիյան մէքթէպլէրէ հիսսէ ի մէարիֆին քէմաֆիս իւստապըզ վէրիլէճէյինի, լաքին պունլարըն վիլայաթ մէճլիսի ումուլմիսի Թարաֆընտան թէմիլիէթ օլունաճաղընը վէ չայէա հիւլիւմէթի մէրքէզլիյէ պիւստէսինտէ տախի պունուն իչիւն պիր թախսաթ պուլունուրսա օնտան տախի վէրիլէճէյինի պէյան էթմիշ տիր:— Ամէրիգանըն Տիթրօյթ չէհրինաէն իտարիուլը Սաճագ Կօչկապարեան՝ Ազգ. Հիւանդանոցա 900 տալէր հանի 200 լիրա կիպի պիր մէպլաղ վասիյէթ էթմիշ վէ 4 կիւն սօնրա վէֆաթ էթմիշ օլտուղունտան Հոգաբարձութիւն պու մէպլաղը էլտէ էթմէյէ չալըշյօր:— Միւթէվէֆֆա Յաիոք էֆ. Պէքեարեան իչիւն Այնթապա պիր սգահանդիս իճրա էտիլմիշ վէ անտէ Լուսաւորչալիւն վէ Բողոքական րուհանիլէր վէ քէսմի հէյէթլէր վէ պէօլիւք պիր իզտիհամ հաղըր պուլունմուշ տըր: Մէզքիւր խըտմէթտէ Ղազարոս էֆ. Ղալիկիան, Տօգ. Ջէյթուսեան, Արժ. Վահան քէնչ. Կիւտալիւն վէ թալէպէ Թարաֆընտան իքի չայիւր սէօյլէմիշ տիր: Փրօֆ. Ջէնոք Պէզճեան միւթէվէֆա ի միւմալիլէյին Փրօֆ. Պէզճեանըն վէֆաթը միւնասիպէթիլլէ քէնտիւնէ Կէօնտէրմիշ իտիլի թաղիլէնամէյի օրատա օգուլուպ, Պէքեարեան էֆ. Նին Փրօֆ. Պէզճեան իչիւն հաղսրդը մէտիլլէլէրին Պէքեարեան էֆ. իչիւն տէ սահիհ օլտուղունը պէյան էթմիշ տիր: Միւթէվէֆֆանըն իտիլինէ իքի Ենլիլ չօճուզ թալիւմ էթտիլլէճէք տիր:

ՓՐՕ. ՃԵՄԱԱԹԸ

Կէչէն Կիրակի կիւնիւ Պայսլ Հառաւստ փրօֆ. Պէղծեան իշխն իճրա օլունան ազանան-դէն հազգընտա պու նուսխէմիշտէ պաշա պիր Եէրտէ մալիւմաթ վէրիւմիշ տիր: — Մ. Թ. Գօլէճի րէիսի Տօգ. Մէրիլ սօն խասթալըղըն-տան իֆազաթ պուլմագտա օլուպ, Կաւաշ Կա-վաշ իշէրինէ պաշլամագտա տրր: Մուսալիէյ-հին խասթալըղը էմնաւընտա րիյասէթ վազի-ֆէսինի իֆա էտէն Մր. Մարթին՝ քիլիսէլէրի զիյարէթ էթմէք իշխն սէյտահաթա չըզմը տրր: — Տարիւլֆիւնուն պինտաւընտա կէչէն կիւն զուհուր էտէն Կանկըն էմնաւընտա Տօգ. Արրահամ Եուսուֆըն իպրազ էթալի սօղուզ գանլըլըղը վէ Կանկընը սէճնտիւրմէքտէ իֆա էթալի խըտմէթի թիւրք զազէթալարը լի-սանը սիթայիշէ զիքը էյլէմիշէր տիր: — Սաման տիշ թապիպի Տօգ. Բենեհամին Ասա-լօնտրանըն Բօյեյ Տէնթէյ Գօլեհինտէ պիր միւս-տէթ իքմալը թահսիլ էթտիքտէն սօնրա կէչէն հաֆթա չէնրիմիլէ միւվառնէլէթ վէ պուրա-տան տա քէնտի մէմլէքէթինէ ալտէթ էյլէ-միշ տիր: — Չէյթուն չօպանը Վեր. Արրահամ Յ. Յարութիւնեան Մարաշ պիրինճի քիլիսէ-տէն Յ սէնէ իշխն տալէթ օլունմուշ օլուպ միւմալիէյն մէղքիւր տալէթի գապուլ իլէ Յունիս իպթիտաւընտա մահալը մէղքիւրէ ա-զիմէթ էտէճէք տիր: — Բիլիս քիլիսէսի չօ-պանը Վեր. Մանուկ Միսիրեան սաթլըճան իլ-լէթինտէն միւթէնտիւրէն 4-5 ալսան պէրու խասթա Կաթմագտա խտի: Պու կիւնլէրտէ ի-ֆազաթա Կիւլ թուլմուշ օլարազ, խասթալը-ղը էմնաւընտա էնվալը թարիզլէրէ քէնտիսէ պէյանը իշթիրաք էթմիշ օլան տօսթլարընա արզը թէչէքքիւր էտէր: — Մըրսէսն խա-պիւրիւր: — Վեր. Ահարան Շիրաճեան Էլօրփա-տան ալտէթինտէ պիր գաշ կիւն իսքէնտէ-րիյէ վէ Գահիրէտէ գալմըշ, վէ Գահիրէտէ պուլունտուղու միւտտէթտէ Վեր. Ապլահաթ-եան իլէ պէրապէր րուհանի ճէմիլէթլէրէ իշ-թիրաք էյլէմիշ տիր: Վեր. Ապլահաթեանըն պու միւնասիպէթլէ Գահիրէտէ տգա էթտիլ 20 գատար մէճլիպէր փէք ֆաիտէլի օլմուշ տրր: — Գահիրէ Հայ Աւետ. քիլիսէ Պատ. Հայկազուն Խանթէմուրեանը չօպան թախսիս էթտիրմէյէ գարաւր վէրմիշ օլուպ ծնուն իշխն հազըլըղը կէօրմէքտէ տիրէր: — Ատափազար Հայունհաց վարժարանըն Գահիրէտէ պուլունան մէղունէ-լէրի «Հայունհաց Ընկերութիւն» խմբիտէ պիր ճէմիլէթ թէչէթիլ էյլէմիշէր տիր: Պունլար, Կազընտա Հայաստանտաքի միւլթաճ էհալի մէնֆաաթընա պիր սօնալսանաթ թէրթիպ էտէ-

ճէքլէր: — Աղխասիւնալ պիր Ընրիպաշուր վէրէրէք էփէյի պիր մէպլաղ էլտէ էթմիշէր տիր: — Հարազ միւնասիպէթիլէ Մըսըրտա իշ-լէր փէք տուրղուն օլուլըղունտան, էրմ. կէնճ-լէրին օրաշա հիճրէթ էթմէքտէն ինթիրազ էթ-մէլէրի թալսիլէ օլունուր: — Թրօյտա մու-զիմ Այնթապը Յովհաննէս աղա Ապաճեանըն պիրիճիք մախտումը Գուրգէն սօգագտա օյնար իքէն, իւզէրինտէն օթօմօպիլ կէչէրէք վէֆաթ էթմիշ: Ճէնազէ ալալընտա Պատ. Գալայճեան վէ փրօֆ. Հաճընեան սէօյլէմիշէր: Պէօյլէք պիր իզտիհամ հազըր պուլունմուշ տրր: — Պատ. Սանագրուկ Շանլեան Հաճըն իքինճի քիլիսէսիտէն իոթիֆա էթմիշ օլուպ, կէլէճէք Յուլիստէն իթիպարէն տիկէր պիր Եէրտէ իշ-լէմէք իւզրէ տալէթ գապուլ էթմէյէ հազըր տրր:

Սօն խապիւրիւր — Չարչէնալի կիւնիւ Չա-թալաճ ճիլէթինտէ Բալիքրաթիա թարա-ֆընտա պէօյլէք միւստտէմէլէր պաշլամը ի-տիլինէ տաիր պիր թէլէկրաֆի կէլմիշ տիր: — Սէր Նալէր ի Հազըրէթ ի ֆատիլահի սէլամը Շահանէյի թէպլիլ էթմէք իւզրէ Հառմէ քէ-յիւնէ կիլմիշ տիր: — Պուլղարիա վէ Սըր-պիա պէյնինտէ օլան մուհաէտէյէ կէօրէ Մա-նասթըր, փէրլէյի, Օիւրիտա վէ իշթիպ Պու-ղարիայա թէրք օլունմագ իմիշ: Գուլմանօվա հազգընտա պիր մուգալէլէ հօգ իմիշ: — Նու-նանլար պիր Յընճը օրտու տախի թէչէթիլ էտիպ մէրքէթի Սէլանիք էթմէք նիլէթինտէ իմիշէր: — Պիր Նունան թօրփիտօւր իզմիլէ Կազըն Ուրլայը թօփա թուլմուշ իսէ տէ, պիր զիյան օլունմը տրր: — Տիւլլէլ ի մուղղաթա Գարատաղ զըյընըն մուհաէրէ էյլէտիլէր: — Գարատաղա մալիլէճէ պիր թալիլաթ էյլէմէք սէօլիւ տէվէրան էտիյօր: — իթալիսանըն թա-րապուս մուհարէպէսինտէ թէքմիլ զայաթը 1391 աւքէր վէ 92 գապիթ իմիշ: — Բուճա-նիտա Խալղանլար իլէ պիր կէօմրիւք իթթի-հաւը Կաթմալ տիւլիւնիյօր իմիշ: — Էտիլիսէ-տէն ալընան խապէրլէրէ կէօրէ Էրմէնի էհալի օրտա ճան զայաթընա օղրամամըլար: — Իզմիր-տէ խառա մահփիւմ օլան 4 Բուճլար առազ իւզրէ կէօթիւրիւլար իքէն էհալի հիւճիւմ է-տիպ աւքէրլէրին էլինտէն անլէրի ալաղլարը-նա տաիր Բիւքրտէն պիր թէլէկրաֆի վար տրր: — Պուլղարլար տախի քէնտի մէնֆաաթ-լարըն մուհաֆաղա էթմէք իշխն Սէլանիք պիր օրտու Խոլլամագ նիլէթինտէ իմիշէր:

Միւսիր ի մէտուշ վիւ ապիկի ի խըթիպ
Թ. Գ. ԴՐԻԳՈՐԵԱՆ

Կ. Մ. ԳԵՇԵՆԱՆ ՄԱԹՊԱՍՐ

Տէրխաստէք, Մահմուտ փաշա, Բիւրճի խան, Նօ. 32—34